Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

DEPOSITPHOTOS ©

Nr 3 2026 Årg. 90

INNEHÅLL

Redaktionellt 97
Guds pedagogik och Andens uppgift. Bjarte Edvardsen 98
Messias och hans uppdrag (Jes 49:1–13). SE 110
Är Guds förlåtelse osäker? Lars Borgström 116
Ett folk som inte är ett folk. Stefan Hedkvist 119
Att förstå Skrifterna. SE 125
Profeternas språkbruk. SE 131
Frågor och svar 135
Utblick över samtiden 140
Gåvoredovising 144

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson
Redaktör: Seth Erlandsson
Redaktion är Stiftelsens styrelse: Tor Jakob Welde (ordf, Nesttun), Seth Erlandsson (vice ordf, Västerås), Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Ola Österbacka (sekr, Vasa), Lars Borgström (Uppsala), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), samt för Lay-out mm Kjell Petter Bakken (Hafrsfjord).
Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.
Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)
Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)
Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)
Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)
Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:
Inom Sverige:
Bankgiro 251-4701
Swish 123 626 9633
Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:
IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:
Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:
Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se
Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se
Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127
Förlagssekreterare; Elaine Svensson; förlagsassistent: Johanna Adriansson
Personliga e-postadresser (även styrelsen): fornamn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM
tidskrift för biblisk tro och forskning
3/2026

REDAKTIONELLT

Flera av artiklarna i detta nummer visar hur viktigt det är att förstå de bibliska profeternas språkbruk och hur de med skuggbilder och liknelser förebådar och skildrar Messias ankomst och frälsningsuppdrag. Bilder hämtade från gamla förbundets tempeltjänst och problemen för Israels *jordiska* rike missuppfattar många som att också Messias rike ska vara ett befriat *jordiskt* fridsrike med Messias som kung i Israels *jordiska* huvudstad. T o m Jesu Emmauslärjungar ”hade hoppats att han [Jesus, Messias] var den som skulle frälsa Israel” (Luk 24:21), dvs skulle genomföra en jordisk befrielse och inte en frälsning genom att ställföreträdande ”bli genomborrad för våra brott” (Jes 53:5) och dö på förbannelsens trä. De hade inte förstått Skrifterna, att ”allt måste uppfyllas som är *skrivet om mig [Jesus]* i Mose lag, profeterna och psalmerna” (Luk 24:44).

Jesus sa till Emmauslärjungarna: ”Så tröga ni är i tanke och hjärta till att tro på allt som profeterna har sagt! *Måste inte Messias lida det här för att sedan gå in i sin härlighet?* Och han började med Mose och alla profeterna och förklarade för dem vad det stod om honom i alla Skrifterna” (Luk 24:25–27). Men inte bara Emmauslärjungarna utan också vi alla är av naturen tröga ”i tanke och hjärta” när det gäller att lyssna till Guds ord och ta det till oss. ”Vänd ert öra hit och kom till mig! Hör, så får er själ leva!” (Jes 55:3). *”Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen”*, sa Jesus till fariseerna som var mycket religiösa (Luk 17:20). Till Pilatus sa han: ”Mitt rike är inte av den här världen” (Joh 18:36). Likväl är det många som än idag väntar på ett messianskt jordiskt Gudsrike med en jordisk huvudstad och ett jordiskt återuppbyggt tempel i Jerusalem.

Varmt välkomna till ett nytt nummer av tidskriften!

Red.

Guds pedagogik och Andens uppgift

av Bjarte Edvardsen

Frågor som antar något som inte stämmer

Ni har säkert hört ordspråket: ”Det finns inga dumma frågor utan bara dumma svar.” Poängen är att det är bra att ställa frågor. Poängen är att man kan gå miste om viktig information om man *inte* frågar. Till exempel om en elev inte förstår något i skolan eller om en arbetare inte förstår något på en arbetsplats, så är det bättre att fråga än att låta bli att fråga. Trots att man kan känna sig lite dum när man frågar – kanske för att man känner att man borde ha förstått det redan. Så vi kan förstå poängen med ordspråket, att det är bra att ställa frågor, så att man kan lära sig mer och förstå saker bättre.

Men ibland ställer folk frågor som antar något som inte stämmer. Till exempel om någon skulle fråga: ”För hur många miljarder år sedan hände Big Bang?” Då antar frågeställaren för det första att Big Bang är anledningen till varför vi är här idag och för det andra att det hände för flera miljarder år sedan. Då kan vi inte bara svara på den frågan rakt av, utan då vill vi förstås dela Bibelns berättelse om skapelsen med dem. Då blir det inte fråga om vare sig Big Bang eller några miljarder år. Så då hade det varit bättre att fråga: ”Stämmer det där som jag har fått höra om Big Bang?”

Lärjungarna ställde också en fråga som antog något som inte stämde: *”Är tiden nu inne då du ska återupprätta riket åt Israel?”* De var säkra på en sak: *att* Jesus skulle återupprätta riket åt Israel så att det blev en stormakt på jorden igen på samma sätt som under kung David och Salomo. Nu ville de bara veta *när* det skulle hända. Men problemet är att Jesus aldrig hade sagt något om att ”återupprätta riket åt Israel”. Det var bara något som de själva antog. Så det hade ju varit bättre om de hade frågat: ”Ska du någon gång återupprätta riket åt Israel?”

Lärjungarna kunde inte bära allt ännu

Men Jesus svarade på deras fråga ändå: *”Det är inte er sak att veta vilka tider eller stunder som Fadern i sin makt har bestämt. Ni ska bli mina vittnen i Jerusalem, i hela Judeen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns.”* Det som kan verka märkligt för oss är varför han inte tydligare avvisar den där förhoppningen om ett stort jordiskt Israelsrike, som de hade.

En anledning är att de inte var redo för att få hela förklaringen ännu. De kunde inte bära det än. I sitt avskedstal före sin död hade Jesus sagt till dem: *”Jag har mycket mer att säga er, men ni kan inte bära det nu. Men när han kommer, sanningens Ande, då ska han leda er in i hela sanningen”* (Joh 16:12–13a). De fick inte höra allt från Jesus, för de skulle inte kunna bära det än. Men på pingstdagen och framöver skulle den helige Ande leda dem in i hela sanningen.

På samma sätt är det i skolan. Det är inte meningen att en lärare ska förklara allt för barnen som går i ettan, utan man får börja med det enkla. Man får lära sig grunderna först och sedan lägga till det som är mer avancerat, allt eftersom. Förklarar man alldeles för mycket för tidigt så kan barnen bli förvirrade. När man går i ettan så kan man inte ”bära det” än. Lärjungarna var ungefär som barn som går i ettan. De kunde inte bära allt än.

När det gäller deras fråga om Israel, så hade ju faktiskt Jesus förklarat en viktig detalj om Jerusalem för dem tidigare. Han hade sagt: *”Här ska inte lämnas sten på sten. Allt ska rivas ner”* (Matt 24:2b). Jesus kom inte för att återupprätta Israels rike, utan tvärtom: han förutsade att självaste Jerusalems tempel skulle förstöras. Detta hade Jesus sagt till lärjungarna före sin död, men det hade tydligen inte sjunkit in. För de kunde inte bära det än. Och fortfarande inte, när Jesus skulle fara upp till himlen.

Så Jesus gav dem inte något långt föredrag om skillnaden mellan gamla förbundet och nya förbundet. Men ändå svarade han på deras fråga, åtminstone på ett indirekt sätt. Han säger: *”Ni ska bli mina vittnen i Jerusalem, i hela Judeen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns.”*

Lärjungarna hade föreställt sig att Israels rike skulle återupprättas. Ett jordiskt rike snarare än ett andligt rike. Men tvärtemot hur de hade föreställt sig skulle de sprida ut sig och bli Jesu vittnen *i hela världen*. Inte som *nationalister*, utan som *evangelister*. Medan de reste runt så skulle de få svar på sin egen fråga! De skulle få uppleva och se med egna ögon att det inte var som de hade tänkt sig, utan på ett helt annat sätt:

Istället för ett *jordiskt* rike som växte sig stort och starkt, så skulle de få vara med och grunda ett *andligt* rike som växte bland både judar och hedningar, *bland många olika folk*. Det var Jesu andliga fridsrike som skulle växa sig stort, inte med jordiska medel utan med andliga medel: genom evangeliet i Ord och Sakrament. Det var riket ”som inte är av den här världen”, men som ändå skulle nå ut i hela världen.

De kunde inte bära allt än, men de skulle förstå det så småningom. Och så är det också med oss. Vi förstår inte allt i början. Men så småningom förstår vi mer och mer genom våra liv som kristna. Vi växer i tro och förståelse när vi håller oss till Guds Ord.

Motvilliga tjänare

”Men när den helige Ande kommer över er, ska ni få kraft”, sa Jesus till lärjungarna. Samma löfte ger han till oss. Den helige Ande skulle komma till lärjungarna på ett speciellt sätt på pingstdagen, med språkundret. Och det har ju inte hänt med oss. Men Jesus har ändå lovat att ge oss kraft också. *”Ordet om korset är en dårskap för dem som går förlorade, men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft”*, säger Paulus (1 Kor 1:18).

Jesus kallade lärjungarna till att vittna om honom. Det kallar han även oss till. Jesus lovade att ge dem kraft. Det lovar han också att ge till oss.

Därför ska vi inte vara motvilliga mot att göra det som vi vet att Gud vill att vi ska göra – att vittna om honom för andra människor. Om vi till och med har löfte om att få kraft från Gud, varför skulle vi då låta bli att göra det som Gud kallar oss till?

Men vi kanske inte tycker att vi är kvalificerade. Vi kanske inte tror att vi duger för att Gud ska använda oss till att vittna.

Vi kan se att just har flera av Bibelns människor tänkt när Gud har kallat dem till att vara hans vittnen. Mose invände mot Gud: *”Vem är [väl] jag, att jag skulle gå till farao? … jag är ingen ordets man … jag är trög i talet och har en trög tunga”* (2 Mos 3:11; 4:10). Även Jeremia kom med en invändning när Gud kallade honom till profet: *”O, Herre Gud! Jag kan inte tala, för jag är för ung”* (Jer 1:6). Så där försökte de att argumentera mot Gud, så att han skulle använda någon annan i stället. De bemötte Gud med motvillighet.

Kan vi känna igen oss i Mose och Jeremia, i deras ovilja att göra det som Gud kallade dem till? Har vi också bemött Gud med ovilja att göra det som han vill?

Det finns inga värdiga tjänare. Men vi är inte ovärdiga för att vi inte har de gåvorna som krävs, utan vi är ovärdiga när vi är motvilliga att tjäna Gud. Det är oviljan som är en synd, inte bristen på gåvor. För de gåvor som behövs för att utföra ett uppdrag, de har Gud makt att ge oss. Han har makt att göra sina tjänare kvalificerade. Som Gud sa till Mose: *"Vem har gett människan munnen? … Är det inte jag, Herren? Gå nu, jag ska vara med din mun och lära dig vad du ska säga"* (2 Mos 4:11–12).

Perfektionism

Det kan också vara så att vi ställer orimligt höga krav för det som ska göras. Det kan hända att vi tänker: "Det måste göras *perfekt* om det ska göras, annars är det bättre att låta bli." Det är helt tydligt att Mose tänkte på det sättet när Gud kallade honom. "Jag kan inte tala så bra som jag borde, så därför är det nog bäst att du hittar någon annan, Gud." Och jag tror att det är en frestelse för oss också. Perfektionism kan bli ett hinder i en församling och i en kyrka – när man låter bli att göra något för att man har för höga krav till slutresultatet.

Men Gud kräver inte att något ska bli perfekt gjort för att kunna kalla oss till att göra det. Hade han krävt det, så hade han ju faktiskt inte kunnat använda någon av oss till något som helst, för han vet bättre än någon annan hur vi är. Gud ser bättre än någon annan att allt det som vi gör för honom är ofullkomligt. Men ändå vill han att vi ska göra det för honom!

Så hur tokigt blir det inte då om *vi* ska kräva att något ska bli perfekt för att det ska kunna göras – om Gud inte gör det? Då är det som om vi försöker vara frommare än Gud. Eller att vi påstår att han tar fel.

Ovärdiga tjänare.

Eller så kan det hända att vi känner oss ovärdiga. "Hur skulle Gud kunna använda en sådan som jag, som har gjort *det* och *det* och *det*." Vi kommer ihåg våra synder och tvivlar därför på att Gud verkligen kan eller vill använda sådana som oss.

Ifall vi skulle känna oss ovärdiga uppgiften att tjäna Gud och vittna om honom, ja då har Bibeln något viktigt att lära oss. För är det något Bibeln är väldigt tydlig med, så är det att det inte finns några som är värdiga att tjäna Gud. Tänker du att andra kristna är värdigare än du? Eller tänker du att Bibelns människor åtminstone var värdiga? Att de var heliga och rättfärdiga i sig själva? Försök hitta en enda människa i Bibeln

som var utan synd! Du kommer inte att hitta någon! Som vi har sett kallade Gud *Mose och Jeremia* till att vittna, trots att de var motvilliga till att göra det. *Noa* beskrivs som en rättfärdig man, trots att han senare drack sig full efter att han kommit ut ur arken. *David* fick en viktig roll som kung över Israel och lyfts fram i Bibeln som ett föredöme, trots att han föll i äktenskapsbrott och mord. *Petrus* fick en central roll bland Jesu första lärjungar, trots att han försökte övertala Jesus att inte gå till Jerusalem för att lida och dö. *Paulus* blev en stor missionär som spred evangeliet till många länder och många folk, trots att han hade förföljt de kristna innan han blev omvänd.

Var några av dessa värdigare än du? Tror du att du kan argumentera med att Gud inte kan använda dig, eftersom det helt säkert finns värdigare tjänare än du? Absolut inte! Inte ens Bibelns mest kända människor var värdiga. Men ändå ville Gud använda dem. Så du ska inte tro att Gud inte vill använda dig också.

Så en sak ska vi ha klart för oss: det finns bara *en* sorts tjänare. Det finns bara *en* kategori: sådana som är ovärdiga att tjäna. Mose och Jeremia och alla andra Bibelns människor var ovärdiga. Och det är du och jag också. Skulle Gud kräva att använda värdiga tjänare till att vittna så hade han behövt använda sina änglar till det. Men det gör han inte. Han vill använda oss. Trots att vi är ovärdiga. Till Jeremia sa han: *”Gå vart jag än sänder dig och tala vad jag än befaller dig”* (Jer 1:7). Och till Mose: *”Jag ska vara med dig”* (2 Mos 3:12).

Gud förlåter motvilliga tjänare!

När vi inser att vi har varit motvilliga så som Mose och Jeremia var, så kan vi finna tröst i att Gud ändå vill ha med oss att göra. För han har förlåtit oss alla våra synder. Även den synden att vi har varit motvilliga.

Jesus kom till den här jorden och var villig till att göra allt som Gud krävde av honom. Han var aldrig motvillig. *”Se, jag har kommit för att göra din vilja, Gud. I bokrullen står det skrivet om mig”* (Heb 10:7). Hans fullkomlighet tillräknar Gud oss som vår egen. Jesus tog sedan all vår motvillighet upp till korset och dog för den – och för all annan synd också.

Och han uppstod för att vi ska få leva för evigt. Och han steg upp till himlen för att regera över allt och alla från Guds högra sida. Som vi säger i trosbekännelsen: ”uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida.”

Guds kraft till bräckliga lerkärl

Från Guds högra sida ger han oss kraft till att tjäna honom. Genom sitt Ord och genom sina Sakrament ger han oss den kraft som vi behöver.

Kraften kommer från *honom*, inte från oss själva. *”Men denna skatt har vi i lerkärl, för att den väldiga kraften ska vara Guds och inte komma från oss”* (2 Kor 4:7). Skatten är evangeliet och lerkärlen är vi kristna. Lerkärl är bräckliga och går lätt sönder, så man får vara väldigt försiktig med dem. Har du en lerkruka så vet du att den absolut inte får tappas och falla i golvet, för då går den i kras. Lerkärl är bräckliga.

Det är vi människor också. Vi är inte orubbliga. Vi är inte som Stålmannen eller andra superhjältar i filmer. Vi kan drabbas av sjukdomar och skador. Vi kan bli trötta och inte orka göra allt som vi vill göra. Vi kan oroa oss och bli deprimerade. Vi vet inte alltid vad vi ska säga och vi planerar inte alltid så bra. Vi frestas och vi faller i synd.

Men ändå vill Gud använda sådana som vi, säger Paulus, *”för att den väldiga kraften ska vara Guds och inte komma från oss”*. Detta är egentligen förunderligt. Vi hade nog tyckt att det var mer logiskt om Guds kraft kom genom något stort och starkt och stabilt – till exempel genom en armé – och inte genom något svagt. Men istället heter det att kraften ”fullkomnas i svaghet”. *”Jag vill hellre berömma mig av min svaghet, för att Kristi kraft ska vila över mig”*, säger Paulus (2 Kor 12:9). Det är förunderligt. Varför är det så? Jo, för om vi själva hade varit så starka och stabila och orubbliga, så hade vi kunnat bli stolta och börja tänka att allt beror på oss för att något ska lyckas. Men eftersom vi inte är det, blir det ännu mer tydligt att det är Guds kraft som verkar genom oss! *”Allt förmår jag i honom som ger mig kraft”*, säger Paulus (Fil 4:13). Paulus erkände att han var svag i sig själv, men ändå kunde han förmå ”allt” i honom som gav honom kraft. *”Gud har makt att styrka er genom mitt evangelium och förkunnelsen om Jesus Kristus”* (Rom 16:25).

Anden är den tredje personen i Gudomen

Den helige Ande är pingstdagens huvudperson. Jesus hade lovat lärjungarna att sända den helige Ande till dem. Och på pingstdagen gick det löftet i uppfyllelse.

Vi ser att han gav lärjungarna den särskilda gåvan att plötsligt kunna tala andra språk som de inte hade lärt sig genom att studera. Han gav dem frimodighet och han gav dem en viktig insikt som de inte tidigare hade haft. Vi kan se i Petrus pingstpredikan att han nu förstod

meningen med varför Jesus hade dött och uppstått. Petrus, han som tidigare hade försökt hindra Jesus att gå upp till Jerusalem för att låta sig gripas, han sa nu på pingstdagen: *”Därför kan hela Israels folk veta säkert att denne Jesus som ni korsfäste, honom har Gud gjort till både Herre och Messias”* (Apg 2:36).

Så vi kan se att den helige Ande var väldigt aktiv på pingstdagen. Men det betyder inte att den helige Ande var *inaktiv före pingstdagen*. Nej, han möter oss redan i Bibelns första kapitel, så tidigt som i den andra versen: *”Jorden var öde och tom, och mörker var över djupet. Och Guds Ande svävade över vattnet”* (1 Mos 1:2). I den nicenska trosbekännelsen bekänner vi att han är ”Herren och Livgivaren”, och att han har ”talat genom profeterna”. Kung David, som skrev många psalmer, sa: *”Herrens Ande har talat genom mig, hans ord är på min tunga”* (2 Sam 23:2).

Vi bekänner också om den helige Ande att han inte bara är en andlig *kraft* utan en särskild *person* i den treenige Guden” (95 teser, tes #37). Lägg märke till det: den helige Ande är en *person*! Detta är nämligen något som inte alla håller med om. Men när vi läser i Bibeln så framstår han som en person. Det står till exempel att man kan ”bedröva” den helige Ande. Paulus skriver: *”Bedröva inte Guds helige Ande, som ni har fått som ett sigill för befrielsens dag”* (Ef 4:30). I Apostlagärningarna kan vi läsa om Ananias och Safira som ”ljög” för den helige Ande, enligt Petrus (Apg 5:3). Vi kan också läsa att han ”hindrade” apostlarna en gång att resa till en viss plats (*”Sedan tog de vägen genom Frygien och Galatien, eftersom de blev hindrade av den helige Ande från att förkunna ordet i Asien”*, Apg 16:6).

En kraft kan man inte relatera till, men från de här exemplen ser vi att man kan relatera till den helige Ande. Han är till och med någon man kan ”bedröva”.

Han är alltså verkligen en *person* och inte bara en *kraft*, precis som *Fadern* och *Sonen* också är personer. De är tre personer som vi bekänner och tillber som Gud. Men ”ändå finns det inte tre Gudar, utan endast en Gud”. Det är tre personer i Gudomen, men samtidigt bara en Gud.

Att den helige Ande *verkligen är Gud* är också en sak som inte alla håller med om, så därför ska vi vara tydliga med det också. Jag nämnde berättelsen om Ananias och Safira när de hade ”ljugit för den helige Ande”, enligt Petrus. Och Petrus följer upp det med att säga: *”Du har inte ljugit för människor utan för Gud”*. Att ljuga för ”den helige Ande” är alltså samma sak som att ljuga för ”Gud” (Apg 5:3–4).

Anden skapar tro genom evangeliet i Ord och Sakrament

Jag nämnde att den helige Ande var väldigt aktiv på pingstdagen och att han har varit aktiv *före* pingstdagen. Men han har också varit aktiv *efter* pingstdagen. Han är aktiv genom Ordet och sakramenten, de som vi kallar ”nådemedlen”, som den helige Ande använder för att den kristna kyrkan ska växa och för att vi ska bevaras i tron (Apg 9:31). Kyrkan växer när fler människor kommer till tro när *den helige Ande* skapar liv i deras hjärtan. *”Det är Anden som ger liv”*, sa Jesus (Joh 6:63).

Det finns många som tänker sig att man bidrar till sin egen omvändelse när man kommer till tro. Men det kan vi inte! Vi människor har helt enkelt inte förmågan *att skapa liv*, den har bara Gud. Gud skapade det fysiska livet i växter, djur och människor i begynnelsen. Och lika lite som vi kan skapa *fysiskt* liv, lika lite kan vi skapa *andligt* liv av oss själva.

Vår utgångspunkt sedan vi föddes är faktiskt andlig död. Hur ska den som är död bli levande? För att det ska hända behövs ”Livgivaren”, den helige Ande. *”Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande”*, sa Jesus till Nikodemus (Joh 3:6). Bara Anden kan skapa ande. Och om det inte händer så finns det bara ”kött” (den syndiga naturen och andlig död).

”Det är Anden som ger liv, köttet hjälper inte. De ord som jag har talat till er är Ande och liv”, säger Jesus (Joh 6:63). Den helige Ande använder sig av Ordet och Dopet för att omvända människor. ”Tron kommer av predikan” (Rom 10:17) och att bli född på nytt ”genom vatten och Ande” gör att man kommer in i Guds rike (Joh 3:5).

Den helige Ande är inte beroende av våra känslor

Men om vi inte alltid *känner* vad Anden verkar? Om vi inte känner att Anden *är här*, att han *är med*? Inom karismatiska rörelser finns det väldigt mycket fokus på känslor och upplevelser i samband med den helige Andes närvaro. Då är det inte konstigt ifall någon drar slutsatsen att Anden är närvarande *i den mån man känner det*.

Men i Bibeln finns det faktiskt inte ett ord om att den helige Ande skulle vara beroende av våra känslor. Nej, han är faktiskt närvarande i Ord och Sakrament vare sig vi känner något eller inte. Anden var där när vi blev döpta och är där när vi tar emot nattvarden, när vi får höra avlösningen, bibeltexter och Guds ord predikat.

Det som vi då får höra *kan* självklart skapa känslor i oss. Självklart

kan det det. Lagen kan göra oss bedrövade och ledsna när vi inser vår synd. Och evangeliet kan göra oss glada och hoppfulla när vi får höra att Jesus har tagit bort vår synd. Men det är trösterikt att veta att den helige Ande har makt att stärka tron även om vi inte skulle känna det.

Våra känslor är svåra att lita på

När det gäller våra känslor, så är problemet att de kan vara svåra att lita på och svåra att tolka. De är ofta flyktiga och växlar från det ena till det andra. De kan vara svåra att tolka och svårt att veta om man ska följa dem eller inte.

Inte bara Bibeln utan själva livet lär oss att det inte är klokt att följa varenda känsla. Ska man låta bli att gå till jobbet varje gång man inte känner för att gå till jobbet? Nej, för då blir man snabbt arbetslös. Eller ska man göra något utan att tänka sig för, varje gång man känner för det? Nej, för det kan också leda till problem. Själva livet, inte bara Bibeln, lär oss alltså att det faktiskt inte är klokt att följa varenda känsla.

Något annat som är allvarsamt är det att djävulen faktiskt kan fresta oss genom våra känslor och impulser. I sin bergspredikan talade Jesus om att bli arg på någon och om att se på en annan kvinna med begär. Det är exempel på känslor som man inte borde följa. Sådana tankar är rentav syndiga även om de inte leder till något mer än tanken.

Två diken och mitten av vägen

Det betyder däremot inte att alla känslor är onda eller att vi ska undertrycka och ignorera våra känslor. Nej. Det skulle vara att hamna i det andra diket. Det finns två diken här. Det ena diket är att tro att vi ska följa varenda känsla, att de representerar sanningen, att den helige Ande bara kommunicerar med oss genom våra känslor. Och så finns det andra diket: att tro att varenda känsla är något farligt och som lockar oss till något syndigt, och att vi därför måste undertrycka alla våra känslor.

Istället för att hamna i ett dike får vi försöka hålla oss på mitten av vägen och skilja mellan våra känslor och den helige Andes verksamhet. Den helige Ande kommer till oss genom Ord och Sakrament, inte genom våra känslor. Sedan ska vi akta oss för att bli frestade till synd genom våra känslor.

Men å andra sidan betyder inte detta att vi måste undertrycka alla våra känslor, utan vi får helt enkelt lära oss när det är klokt att följa dem och när det inte är det. Och just den saken får vi låta den helige Ande

hjälpa oss med, genom att lyssna till vad han har att säga till oss i Bibeln, så att han får vägleda oss.

Anden skulle vara med lärjungarna för evigt

Den helige Ande är fortfarande aktiv. Han ska vara med Kyrkan ända tills slutet. När Jesus höll sitt avskedstal för lärjungarna sa han: *”Och jag ska be Fadern, och han ska ge er en annan Hjälpare som ska vara hos er för alltid”* (Joh 14:16). Han själv skulle bara vara med dem ”en kort tid” (Joh 13:33). Men den helige Ande skulle vara med dem ”för alltid” och inte bara ”en kort tid”. Därför kan vi också veta att den helige Ande är med oss än idag.

Lärjungarna var ledsna och oroliga över att Jesus skulle lämna dem, men det var för deras bästa menade Jesus. *”Det är för ert bästa som jag går bort”*, sa Jesus. *”För om jag inte går bort, kommer inte Hjälparen till er. Men när jag går bort ska jag sända honom till er”* (Joh 16:7). Att få den helige Ande skulle vara bättre för dem än att Jesus var närvarande på jorden på ett fysiskt, kroppsligt sätt, så som han hade varit.

Varför det egentligen? Vi kan tänka på det faktum att Jesus nu skulle leva för evigt, även som människa. Tänk om han då inte hade stigit upp till himlen. Tänk om han i stället skulle stanna på jorden fram tills den yttersta dagen. Tänk vilken grej! ”Kom och se mannen som aldrig dör! Kom och se mannen som har levt i över 2000 år!”

Men *”det är för ert bästa som jag går bort”*, säger Jesus. För ifall han inte hade stigit upp till himlen så kan vi räkna med att just en sak hade blivit svårt för lärjungarna att genomföra: missionsbefallningen. I stället för att resa ut i världen och sprida evangeliet till alla folk skulle förmodligen lärjungarna hellre vilja stanna där Jesus befann sig. Resultatet skulle då inte bli den världsvida kristna kyrka som finns idag, utan en geografiskt begränsad kyrka där alla kristna bara ville befinna sig nära Jesus. Resultatet skulle inte bli en kyrka *som kom till människor* där de befann sig, utan en kyrka som *människorna behövde komma till* från där de befann sig. Resultatet skulle bli att långt färre skulle få höra evangeliet.

Men tack och lov så blev det inte så. Tack och lov så for Jesus upp till himlen så att lärjungarna inte kunde använda hans kvarstannande som ursäkt att stanna hos honom i stället för att resa iväg. Tack och lov så gick de ut *”i hela världen och förkunnade evangeliet för hela skapelsen”* som Jesus hade befallt dem (Mark 16:15; Apg 1:8).

Guds Ord kom till människor, snarare än tvärtom. Resultatet är att

vi inte behöver resa jättelångt för att hitta en plats där vi kan få höra Guds Ord.

Ingen plats är bättre eller heligare än en annan

I det nya förbundet finns det ingen särskild plats som är bättre eller heligare än en annan. Ifall du kan läsa eller höra Guds Ord på en plats, så är den platsen helig, för det är Ordet som helgar.

Därför är det inte så att vi måste vallfärda till en speciell plats. Vi behöver inte resa till Jerusalem som judarna behövde i gamla förbundet. Vi behöver inte heller resa till Rom eller Vadstena eller Nidarosdomen. Tanken att det skulle vara så viktigt att vallfärda till en ”helig plats” är vanlig i den romersk-katolska kyrkan, men den stämmer illa överens med vad Bibeln lär. Kommer ni ihåg vad Jesus sa till kvinnan i Samarien, som han träffade vid en brunn? Kvinnan ville diskutera vilken plats som egentligen var bäst – var det berget Gerissim i Samarien eller var det i Jerusalem? Då sa Jesus: *”Tro mig, kvinna, det kommer en tid när det varken är på det här berget eller i Jerusalem som ni ska tillbe Fadern… det kommer en tid, och den är redan här, när sanna tillbedjare ska tillbe Fadern i ande och sanning. Sådana tillbedjare vill Fadern ha”* (Joh 4:21, 23).

Istället för några få heliga platser här på jorden som det gäller att vallfärda till, så får vi tillbe Fadern var som helst där Guds Ord kan höras eller läsas och där sakramenten förvaltas, ”i ande och sanning”.

Luthers upplevelse i Rom

Man kan ju fråga sig om alla dessa platser som man tror är heligare än andra egentligen är så väldigt ”heliga” – om man egentligen blir uppbyggd av dem. Några år innan Luther upptäckte evangeliet vallfärdade han till Rom. Men när han reste hemåt därifrån var han väldigt besviken. Där hade han fått se omoral bland prästerna. Han hade fått se den stora kyrkan som man finansierade med avlaten. Och så hade han fått klättra uppför den ”den heliga trappan” på sina knän, för det menade man skulle förkorta tiden i skärselden. Men Luther fick så starka tvivel att han utbrast: ”Tänk om det inte är sant?” Rom visade sig alltså inte vara så mycket heligare än andra platser. I stället för en plats där han hittade evangeliet, så hittade han tvivel.

Evangeliet hittade han inte i Rom, utan det gjorde han först några år senare, där hemma i Tyskland. I Bibeln upptäckte han vilken tröst vi kan hämta från detta att Jesus levde och dog för oss. Den helige Ande

öppnade hans ögon så att han såg att Jesus frälst oss människor från synden, döden och djävulen. Han upptäckte att Gud inte är en säljare som vi kan köpa frälsning av med våra gärningar. För våra gärningar duger ändå inte enligt Guds krav. Men för Jesu skull är Gud nådig mot oss och tillräknar oss inte våra synder.

Luther kom alltså inte med något nytt. Han bara upptäckte det som apostlarna redan hade spridit vidare till alla folk. Men hans upptäckt var nödvändig eftersom evangeliet inte hade fått ljuda klart i kyrkan under en lång tid – i kyrkan som påven regerade över. Luther insisterade på att evangeliet var det viktigaste som finns; det viktigaste som vi behöver få höra, särskilt i kyrkan!

Därför började han sprida det i Tyskland genom sina skrifter och predikningar, och därifrån spreds det till andra delar av Europa – särskilt norrut hit upp till oss. Ja, den lutherska reformationen är lite som pingstdagen. Den var en startpunkt som satte i gång spridandet av evangeliet. Det satte i gång något som inte kunde stoppas. När påven krävde att Luther skulle återkalla sina skrifter vägrade han att göra det. Som när apostlarna vägrade att sluta predika i Jesu namn när Stora Rådet i Jerusalem försökte förbjuda dem att göra det.

En miniskrift
av *Bjarte Edvardsen*:

En enkel och klargörande skrift om änglarna och deras uppgift, som inte bygger på tvivelaktiga spekulationer utan på vad Bibeln uppenbarar, i första hand till tröst, men även till varning och förmaning.

Beställ: biblicum.nu, 30 kr.

Messias och hans uppdrag (Jes. 49:1–13)[1]

Den sanne tjänarens eget vittnesbörd om sitt frälsningsuppdrag (v. 1-6)

I och med kapitel 49 tar mittsektionen inom Jes. 40-66 sin början. Detta mittparti om ”frälsningen från synden” (kap. 49-57) inleds med att Herrens sanne tjänare, som redan presenterats i 42:1-9, själv tar till orda. Han vänder sig till jordens alla folk, först till Medelhavets kustländer och sedan också till folken ”som bor i fjärran”: *Hör på mig, ni kustländer, och lyssna ni folk som bor i fjärran!* (v. 1a). Varför ska hednafolken lyssna till just honom? Därför att han är *alla* människors frälsare, Herrens enastående och trogne tjänare redan från människoblivandet: *Herren kallade mig när jag ännu var i moderlivet, han nämnde mitt namn medan jag låg i min mors sköte. Han gjorde min mun lik ett skarpt svärd* (v. 1b-2a). Med andra ord: hans ord är inte som vanliga människors ord utan Guds mäktiga ord, enligt Heb. 4:12 ”skarpare än något tveeggat svärd”.

Denne tjänare är något mycket mer än Koresh. Han är enligt Jesaja ”Mäktig Gud” (9:6), alltså ett med Herren själv. Han blir människa genom att födas av en jungfru från Davids hus och släkt (se 7:14, 9:7 och 11:1,10). Som både Gud och människa är han helt unik, ett under (se hans namn enligt 9:6), den Högstes Son. När ängeln Gabriel klargör för jungfrun Maria vem hon ska föda, säger han: ”Han ska bli stor och kallas *den Högstes Son*, och Herren Gud ska ge honom *hans fader Davids tron*. Han ska vara *kung över Jakobs hus för evigt och hans rike ska aldrig få något slut*” (Luk. 1:32-33).

Denne enastående tjänare framträder inte i yttre gudomlig glans som en världslig kung i ett världsligt rike. Han kommer som en ödmjuk och ringa tjänare (jfr Sak. 9:9b). ”Han ska inte skrika eller ropa, inte låta

1 Utdrag ur *Jesajas bokrulle,* 2014, s 212–218.

sin röst höras på gatorna", heter det i presentationen av honom i 42:2. "Han hade varken skönhet eller majestät", säger Jesaja när han beskriver vad han har sett i förväg genom en uppenbarelse från Gud (53:2). Här i vers 2 säger tjänaren själv: HERREN *gömde mig under sin hands skugga, han gjorde mig till en vass pil och dolde mig i sitt koger.* Som "den Högstes Son" utför han sin tjänst uteslutande på uppdrag av sin himmelske Far, under hans hands skugga och som en vass pil i hans koger. Jämför Jesu ord: "De ord som jag talar till er talar jag *inte av mig själv: Fadern lever i mig och gärningarna är hans verk*" (Joh.14:10).

Israel skulle vara Herrens lydige tjänare och hade lovat när gamla förbundet ingicks: "Allt vad HERREN har sagt vill vi göra" (2 Mos. 24:3). Men Israel bröt sitt löfte och svek sitt uppdrag, blev en olydig och upprorisk tjänare, blind och döv för Herrens ord (42:19-20). Därför säger HERREN till sin sanne tjänare som i allt underordnar sig sin himmelske Far: *Du är min tjänare Israel, genom dig ska jag förhärliga mig* (vers 3). Han träder in i de avfälligas ställe som den sanne tjänaren, det sanna Israel. Till skillnad från det gamla Israel förhärligar han sin Far genom att troget utföra sitt uppdrag i fullkomlig lydnad.

Men tjänarens ord och frälsningsgärningar blir inte mottagna med tacksamhet och glädje. Tvärtom. Jesaja har i förväg sett det: "Han blev föraktad och övergiven av människor" (53:3). Johannes bekräftar: "Han kom till sitt eget, och hans egna tog inte emot honom" (Joh. 1:11). Här i vers 4a heter det: *Jag tänkte: Förgäves har jag ansträngt mig, utan nytta har jag förbrukat min kraft.* Det kunde se ut som om frälsarkungens gärning var helt förgäves, att den inte blir till frälsning och evigt liv, när så många bespottar hans undervisning och gärningar, ja t.o.m. fördömer honom och säger att han är i förbund med djävulen. Om uppfyllaren av frälsningsprofetiorna säger hans motståndare bl.a.: "Han är besatt av Beelsebul. Med hjälp av de onda andarnas furste driver han ut de onda andarna" (Mark. 3:22).

Men den sanne tjänarens motståndare är inkompetenta domare. *Rätt dom över mig fäller HERREN och resultatet av min gärning avgör min Gud* (v. 4b). Messias vet att han inte kommit av sig själv, att allt han gör sker på Guds uppdrag. I Nya testamentet heter det: "Sonen kan inte göra något av sig själv, utan bara det han ser Fadern göra" (Joh. 5:19). "Min lära är inte min, den kommer från honom som har sänt mig" (Joh. 7:16). "Jag har inte talat av mig själv, utan Fadern som sänt mig har befallt mig vad jag ska säga och tala. Och jag vet att hans befallning är evigt liv. Det

jag talar, det talar jag så som Fadern har sagt mig" (Joh. 12:49-50). Messias ord och gärningar är Herrens ord och gärningar.

Verserna 5-6 klargör vilket stort uppdrag Messias har fått och hur orätt de skriftlärdas dom över honom är: *Nu har HERREN sagt, han som från moderlivet danade mig till sin tjänare för att föra Jakob tillbaka till honom, så att Israel kan samlas hos honom – för jag är ärad i HERRENS ögon och min Gud är min starkhet. Han säger: Det är för lite för dig, då du är min tjänare, att endast upprätta Jakobs stammar och föra tillbaka de bevarade av Israel. Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken för att du ska bli min frälsning ända till jordens yttersta gräns.* Herrens sanne tjänare blir vanärad ("Jag dolde inte mitt ansikte för hån och spott", 50:6). Men han är ärad i Guds ögon och hans uppdrag gäller inte bara Jakobs stammar utan alla folk. HERREN har satt honom till ett ljus för hednafolken. "De bevarade av Israel", dvs. den troende "kvarlevan av Israel" (10:21), kommer att ta emot honom som sin Frälsare. Men också hedningar kommer att ta emot honom, för *du ska bli min frälsning ända till jordens yttersta gräns*. Hans rike blir större än Davids och Salomos rike: "Hans herravälde ska nå från hav till hav och från floden intill jordens yttersta gränser" (Sak. 9:10b; Ps. 72:8).

Herren ska föra sin föraktade Messias till ära efter fullbordad frälsningsgärning (v. 7-13)

Som ett led i sitt frälsningsuppdrag kommer Herrens Messias att bli "föraktad" och "avskydd" (v. 7a). I kap. 53 beskriver Jesaja mera i detalj Messias lidande och förnedring. Han har i förväg sett hur Messias "blev genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningars skull" (53:5a). Hans uppdrag var att ställföreträdande betala människornas syndaskuld, för "all vår skuld lade HERREN på honom" (53:6b). På så vis skulle han genom sitt oskyldiga lidande och sin död friköpa alla syndare från evig ofrid, evig skilsmässa från Gud. "Straffet för att vi skulle få frid lades på honom och genom hans sår blev vi helade" (53:5b).

Men Messias lidande och förnedring skulle få ett slut och förbytas i upphöjelse sedan han som den ende syndfrie fullbordat sitt uppdrag: *Så säger HERREN, Israels återlösare, hans Helige, till honom som föraktas av människosjälar, som avskys av folk, som är härskares tjänare: Kungar ska få se det och resa sig upp, furstar ska falla på knä på grund av HERREN som är trofast, Israels Helige som har utvalt dig* (v. 7). I 52:15 heter det: "Inför

honom kommer kungar att förstummas." Som "Israels återlösare" håller HERREN sitt löfte att friköpa sitt folk. Eftersom han är "Israels Helige" måste synden sonas, lösen betalas. Men ingen syndare kan betala sin och andra människors syndaskuld. "Ingen kan köpa sin broder fri eller ge Gud lösepenning för honom. Hans själs lösen är dyr, den kan inte betalas till evig tid", skriver Koras söner (Ps. 49:8-9). Men som den ende syndfrie ger Messias sitt liv till "lösen för många" (Mark. 10:45). "Han bar de mångas synd och trädde in i överträdares ställe", skriver Jesaja (53:12). "De många skulle stå som rättfärdiga på grund av den endes lydnad", framhåller Paulus (Rom. 5:19). Messias återlösningsgärning, "frälsningens dag" är uteslutande Herrens nådegärning: *Så säger HERREN: Jag bönhör dig i nådens tid, jag hjälper dig på frälsningens dag. Jag ska bevara dig* (v. 8a).

"Allt vad HERREN har sagt vill vi göra", hade Israel lovat när Sinaiförbundet ingicks (2 Mos. 24:3,7). Men om och om igen bröt Israel sitt löfte om trohet mot HERREN. I och med Messias ankomst upprättas på nytt och bekräftas det nådesförbund som HERREN slöt med Abraham. Herrens Messias är den sanne tjänaren som till skillnad från tjänaren Israel gör "allt vad HERREN har sagt". Han är uppfyllaren av allt som krävs för gemenskap med Gud. Jeremia profeterar: "Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska sluta ett nytt förbund med Israels hus och Juda hus", inte ett sådant förbund som Sinaiförbundet (Jer. 31:31ff). Messias är "Uppfyllaren" av båda parters löften i Sinaiförbundet, både Herrens frälsningslöfte och folkets lydnadslöfte. Han är "folkets förbund" (på hebr. *berith ᶜam*), den lydnadens väg som folket skulle vandra, "den heliga vägen" (35:8, jfr Jesu ord: "Jag är Vägen"). Redan i 42:6 säger HERREN ordagrant om Messias: *Jag ska göra dig till folkets förbund, till hedningarnas ljus.* Och här i vers 8b upprepas: *Jag ska göra dig till folkets förbund*. Därför heter det om Faderns älskade Son i Nya testamentet: "Den som tror på Sonen har evigt liv." Men den som avvisar Sonen, den enda vägen till Fadern, blir kvar under Guds vrede (Joh. 3:36).

Uttrycket "nådens tid" (v. 8a) och uppdraget att *upprätta landet och utskifta de förödda arvslotterna* (v. 8b) anknyter till bestämmelserna i 3 Mos. 25:8ff om jubelåret, en av förebilderna för Messias befrielsegärning. Jubelåret innebar befrielse: "frihet i landet för alla dess invånare… Var och en av er ska då återvända till sin arvedel" (3 Mos. 25:10). Israel och Juda hade drabbats svårt av den assyriska invasionsarmén. Redan i sitt inledningskapitel skriver Jesaja: "Ert land är en ödemark, era städer

är uppbrända i eld, era åkrar förtärs i er åsyn av främlingar. En ödemark är det som efter främlingars framfart" (1:7). Pga. förbundsfolkets avfall från HERREN hade det förlorat sin frihet och blivit "min vredes folk" (10:6). Men det kommer ett jubelår, en "nådens tid" i och med Messias ankomst och återlösningsverk.

Anspelningen på jubelåret är också tydlig i 61:1-2, där Herrens Messias själv tar till orda: "HERREN har smort mig till att predika glädjens budskap för de ödmjuka. Han har sänt mig att förbinda dem som har ett förkrossat hjärta, att ropa ut *frihet för de fångna och befrielse för de bundna, till att predika ett nådens år från HERREN*." De som tar emot Messias och hans frälsning ("de ödmjuka") får tillbaka sitt utlovade land, ett land som flyter av mjölk och honung, bilden för det rike där man inte har någon annan kung än HERREN, ett rike utan fångenskap, mörker och ödeläggelse. Invånarna i detta rike är "Herrens friköpta… Fröjd och glädje ska de få, sorg och suckan ska fly bort", profeterade Jesaja redan i 35:10.

Befrielsen från den babyloniska fångenskapen genom Koresh och rätten att återvända till hemlandet (44:28; 45:13; 48:20) tack vare honom var ett förebud om den stora befrielsen genom Messias och de mycket större välsignelserna genom honom. När HERREN i vers 9a säger genom Jesaja: *"Dra ut!", och till dem som sitter i mörkret: "Kom fram!"*, då riktar han sig både till dem som genom Sanheribs deportationer hamnat i fångenskap och mörker och till dem som genom kommande kaldeiska deportationer skulle drabbas. Men inte bara till dem. Verserna 9b-10 klargör att denna befrielse är en bild för en frälsning med övernaturliga välsignelser: *De ska finna bete utmed vägarna, betesplatser på alla kala höjder. De ska varken hungra eller törsta, ökenhettan och solen ska inte skada dem, för deras förbarmare ska leda dem och föra dem till vattenkällor.* Återvändandet från Babylonien efter Koresh edikt 538 f. Kr. innebar ingen befrielse från brännande sol, hunger och törst. De hade inte heller tillgång till betesplatser och vattenkällor längs de dåliga vägarna.

Profetens bildspråk handlar om en rikt välsignad vandringsled (jfr 35:8f), en frälsning från vanära, synd och död. Redan i 25:8 profeterade Jesaja om detta: "Han ska för alltid göra döden om intet. Herren HERREN ska torka bort tårarna från alla ansikten, *sitt folks vanära ska han ta bort från hela jorden*." Frälsningen gäller alla människor, "hela jorden", och frälsningens väg är en livets och välsignelsens väg, rik på betesplatser. Jämför herdepsalmens ord: "Han låter mig vila på gröna ängar, han

för mig till vatten där jag finner ro" (Ps. 23:2). "HERRENS friköpta ska vända tillbaka och komma till Sion med jubel. Evig glädje ska kröna deras huvuden. Fröjd och glädje ska de få, sorg och suckan ska fly bort" (35:10). Så är fallet i Guds sanna rike men inte i det jordiska Jerusalem, varken på Jesajas tid eller efter återkomsten från Babylonien (se Esra och Nehemja som berättar om mycken nöd och ofrid, sorg och suckan).

Återvändandet till Herrens rike kräver inte en mödosam vandring uppför branta höjder och ner i djupa dalgångar. Så såg nämligen landskapet ut för dem som Jesaja profeterade för. *Jag ska göra alla mina berg till jämna vägar och mina banade vägar ska byggas höga* (v. 11). Redan i 40:4 profeterade Jesaja om frälsningens *jämna* väg: "Varje dal ska höjas, alla berg och höjder sänkas. Ojämn mark ska jämnas, kuperat land bli slät mark." Precis som vid befrielsen från träldomen i Egypten är HERREN helt och hållet orsaken till frälsningen. Han går själv i spetsen för den räddade kvarlevan och den kommer inte bara från Egypten eller Babylonien utan från alla jordens hörn: *Se, där kommer de fjärran ifrån, somliga från norr och andra från väster, somliga från sineernas land* (v. 12). Vad som menas med "sineernas land" råder det delade meningar om. Somliga utläggare tänker på Syene, landområdet långt söderut vid Egyptens sydgräns. Andra tolkar sineernas land som Kina, det stora landet i fjärran östern.

Precis som himmel och jord bevittnat människornas svåra synd och avfall från HERREN (se 1:2ff och jfr Mose ord i 5 Mos. 4:25ff), uppmanas de nu att delta i jublet över hans stora frälsningsgärning: *Jubla, ni himlar, och fröjda dig, du jord, brist ut i jubel, ni berg, för HERREN tröstar sitt folk och förbarmar sig över sina betryckta* (v. 13). Jesaja återkommer i sin bok flera gånger till denna frälsning: "Han ska resa ett baner för hednafolken och samla de fördrivna av Israel och de kringspridda av Juda från jordens fyra hörn" (11:12). "Jag ska säga till länderna i norr: 'Ge hit!' och till södern: 'Håll dem inte tillbaka!' För hit mina söner fjärran ifrån och mina döttrar från jordens ände, *var och en som är uppkallad efter mitt namn, och som jag har skapat till min ära, som jag har format och gjort*" (43:5-6). Den räddade skaran är Herrens nyskapelse, formad på nytt till hans ära. Räddningen från den babyloniska fångenskapen vittnar om Herrens förmåga att befria sitt folk men är bara en liten försmak av den stora, världsvida frälsningen genom Messias.

SE

Är Guds förlåtelse osäker?

av Lars Borgström

Blir vi mottagna när vi ångrar vår synd och kommer till Herren? Det verkar som att han genom sin profet Joel faktiskt inte oreserverat ger löfte om detta. Så här lyder orden:

”Riv sönder era hjärtan, inte era kläder, och vänd om till Herren er Gud, för han är nådig och barmhärtig, sen till vrede och stor i nåd, och han ångrar det onda. **Vem vet? Kanske** vänder han om och ångrar sig och lämnar kvar en välsignelse efter sig till matoffer och drickoffer åt HERREN er Gud” (Joel 2:13–14).

I den hebreiska grundtexten står här uttrycket *mi jodéa*ᶜ*, o*rdagrant ”vem vet?”. Detta uttryck används för att uttrycka hopp eller möjlighet och återges därför ofta med ”kanske”, ”måhända” eller ”vem vet om”.

Även i Amos bok möter vi ett liknande uttryck (*ûlaj*,”kanske”), som ger intryck av att Herren endast *möjligtvis* ger sin nåd till den som kommer till honom. Där står det: ”Hata det onda och älska det goda och låt rätten härska i porten. **Kanske** ska Herren Gud Sebaot vara nådig mot dem som är kvar av Josef” (Amos 5:15). Hur ska man förstå dessa utsagor? Är Gud en ”kanske-Gud” som inte ger säkra löften?

Att det står ”kanske” i dessa texter handlar inte om att Gud är nyckfull eller ovillig att förlåta, utan om att profeterna vill betona människans ödmjukhet inför Gud och att omvändelsen måste vara äkta. Det finns flera skäl till detta uttryckssätt:

1. *Omvändelse kan inte användas för att kräva nåd*
   Profeterna säger inte: ”Om ni gör X måste Gud göra Y.” Guds nåd är en gåva, inte något människor kan förtjäna genom vissa handlingar.
2. *Ingen kan ta Guds barmhärtighet för given*
   Israel hade ofta levt i uppror under lång tid. Profeterna vill motverka en självsäker inställning där folket tänker: ”Vi kan synda nu och bara omvända oss senare.”

3. *Omvändelsen måste vara genuin*
   I Joel betonas att de ska ”riva sönder sina hjärtan och inte sina kläder” (v 13). Gud ser hjärtat, inte bara yttre religiösa handlingar.
4. *Domen kunde redan vara på väg*
   Såväl genom Amos som genom Joel hade Gud redan varnat för kommande dom. Även om Gud förlåter synd kan vissa konsekvenser ändå bli verklighet.

Vi ska lägga märke till att Joel samtidigt beskriver Gud som ”nådig och barmhärtig, sen till vrede och stor i nåd” (v 13). Det betyder att uttrycket *mi jōdéaʿ*, ”vem vet?”, inte uttrycker osäkerhet om Guds karaktär – han *är* barmhärtig – utan ödmjukhet inför hans suveräna beslut.

Att vi inte kan göra oss till herrar över Guds nåd, liksom bemästra och framtvinga den genom våra handlingar (se punkt 1 ovan), betonas i *Augsburgska bekännelsen* (art. V), där det står:

> ”För att vi skola få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som höra evangelium, frambringar tron, *var och när det behagar Gud* (min kurs.)” (SKB, s 58).

På detta sätt förblir nåden nåd, grundad endast i Gud och hans vilja. Magikern tror sig kunna kontrollera de gudomliga krafterna genom sina besvärjelser, men den sanna religionen hoppas endast på Guds barmhärtighet. *Augsburgska bekännelsen* tillägger en tydliggörande förklaring till det ovanstående: ”Det vill säga, att det icke är för vår förtjänsts skull, utan för Kristi skull som Gud rättfärdiggör dem, som tro, att de för Kristi skull upptagas i nåden.”

När det gäller världsliga katastrofer så uttrycker verkligen ”kanske” att Guds räddning kan utebli (se punkt 4 ovan). Men när Gud tillåter sina botfärdiga troende att drabbas av fruktansvärda ting, t o m den kroppsliga döden, förblir han ändå den säkra garanten för uppståndelse till evigt liv. Job uttrycker det så: ”Se, han får döda mig, jag hoppas ändå på honom” (Job 13:15 i alternativ översättning, se fotnot i Folkbibeln 2015. Se även Job 19:25–27).

Vi möter ett intressant exempel i Jonas bok. Där förkunnar Jona dom över Nineve (Jona 3:4), men folket omvänder sig och hoppas utan ga-

ranti på Guds nåd. Man sade i Nineve om den pålysta fastan: ”**Vem vet, kanske** Gud vänder om och ångrar sig och vänder sig från sin glödande vrede så att vi inte går under” (Jona 3:9). Även här finns det hebreiska uttrycket ***mi jodéa***ᶜ, ”vem vet?”. Nineveborna gör alltså inte anspråk på att kunna kräva Guds nåd, utan vädjar till hans barmhärtighet. Den gången räddades den stora staden: ”När Gud såg vad de gjorde, att de vände om från sin onda väg, ångrade han det onda som han hade hotat att göra mot dem och gjorde det inte” (Jona 3:10).

Ett exempel med motsatt resultat ser vi i 2 Sam. 12:22, där David säger efter att hans förstfödde son med Bat-Seba dött: ”Så länge barnet levde fastade jag och grät, för jag tänkte: **Vem vet (*mi jodéa*ᶜ), kanske** förbarmar sig Herren över mig och låter barnet leva.” David hoppades på Guds förbarmande, men han betraktade inte sin fasta som ett medel genom vilket han kunde tvinga fram ett visst resultat.

Båda ovanstående exempel illustrerar samma princip som i Joel 2:14: Människor omvänder sig i hopp om Guds nåd, inte med krav på den.

Det finns en utveckling i Nya testamentet. Där ges tydliga löften att den som kommer till Gud genom Jesus Kristus inte ska avvisas (t ex Joh 6:37 och 1 Joh 1:9). Det betyder inte att Gud har förändrats, utan att hans löfte om förlåtelse har blivit manifesterat och förverkligat genom Kristi verk. På Amos och Joels tid levde folket före detta fullbordade förbund och uppmanades därför att närma sig Gud med ödmjukhet och hopp. Vi lever nu i fullbordandets visshet.

Svaret på vår inledande fråga om Gud ger oreserverade löften om nåd är alltså ja. Men dessa löften innebär inte att människan har kontroll över nåden; tvärtom vilar vårt hopp helt på Guds karaktär och hans löfte.

Ett folk som inte är ett folk

av Stefan Hedkvist

”Se, jag skapar nya himlar och en ny jord, och man ska inte mer minnas det förgångna eller tänka på det. Nej, fröjda er och jubla för evigt över det som jag skapar! För se, jag skapar Jerusalem till jubel och dess folk till fröjd. Jag ska jubla över Jerusalem, fröjda mig över mitt folk. Där ska inte mer höras gråt eller klagan” (Jes 65:17–19).

Profeten talar i texten ovan om en ömsesidig glädje. Guds folk ska fröjda sig över det Gud skapar och Gud ska fröjda sig över sitt folk. Vad är det för folk som Gud ska fröjda sig över? Syftar profeten månne på Juda folk och rike?

I Första Mosebok lär vi oss att när Gud efter lång tid äntligen började agera för att förbereda den utlovade Frälsarens födelse började han med att sluta förbund med Abraham. Gud lovade att göra hans efterkommande talrika som stjärnorna och han lovade att Frälsaren skulle födas i hans släkt. Gud förutsade att Abrahams efterkommande skulle bo som främlingar i ett land som inte var deras. Men efter 400 år skulle Gud befria dem och ge dem det utlovade landet. Så skedde också. Gud hade nu anvisat ett land för Frälsarens födelse. Gud gjorde Abrahams efterkommande till ett stort folk i Egypten och förde dem ut ur slaveriet med mäktig hand. Han bar dem på örnvingar och gjorde dem till sin dyrbara egendom framför andra folk. De skulle vara ett rike av präster och ett heligt folk. Han slöt förbund med dem på Sinai. Men folket bröt snart mot förbundet och gjorde sig en guldkalv som de tillbad. Gud kunde inte fröjda sig över dem. Därför sa Gud redan genom Mose: *”De har retat mig med gudar som inte är gudar … Därför ska jag reta dem med [ett folk] som inte är ett folk”* (5 Mos 32:21). Israel tog sig gudar som inte var gudar och därför skulle Gud ta sig ett folk som inte var ett folk.

Paulus talar om detta i Romarbrevet när han skriver: *”Genom deras fall har frälsningen kommit till hedningarna, för att detta skulle väcka*

deras avund" (Rom 11:11). Jesaja börjar också profetian om Guds folk som Gud ska fröjda sig över med dessa ord: *"Jag låter mig sökas av dem som inte frågade efter mig, jag låter mig finnas av dem som inte sökte mig. Till ett folk som inte åkallade mitt namn sade jag: 'Här är jag, här är jag'"* (Jes 65:1).

Genom evangeliet låter Gud sig finnas av folk runt om i världen. De som inte var ett folk gör han till sitt egendomsfolk genom tron på Jesus Kristus så som Paulus skriver: *"Ni levde utan hopp och utan Gud i världen. Men nu har ni, som är i Kristus Jesus och som en gång var långt borta, kommit nära genom Kristi blod … Han har kommit och predikat frid för er som var långt borta och frid för dem som var nära. Ty genom honom har vi båda i en och samme Ande tillträde till Fadern. Alltså är ni inte längre gäster och främlingar utan medborgare tillsammans med de heliga och tillhör Guds familj"* (Ef 2:12–13, 17–19).

Det förlöpte en lång tid mellan Guds dom över djävulen som våra första föräldrar fick höra och kallelsen av Abraham. Århundraden och årtusenden gick utan att Gud verkade agera för att verkställa domen. Den stora floden och återuppbyggnaden av jorden så som vi känner den idag är stora händelser, och det berättas hur människosläktet på nytt spreds ut över jorden. Men så en dag skred Gud till verket och började med att kalla Abraham och sluta förbund med honom, med just det innehåll som var underförstått i det första löftet. Guds dom över djävulen innebar ett löfte om frälsarens födelse. Det förutsätter en plats på kartan, en familj som väntar honom, ett land och ett folk som är förberett.

Jag ska jubla över Jerusalem, fröjda mig över mitt folk, skrev profeten. Syftar Jerusalem alltid på staden Jerusalem? Guds folk Israel, syftar det alltid på de som genetiskt härstammar från Abraham? Har judarna gudomlig rätt till Kanaans land och staden Jerusalem för evig tid? Det är visserligen sant att Gud sa till Abraham: *"Lyft din blick och se dig omkring från den plats där du står, mot norr och söder, öster och väster. Hela det land som du ser ska jag ge åt dig och dina efterkommande* ***för evig tid****. Och jag ska låta dem bli som stoftet på jorden. Om någon kan räkna stoftet på jorden ska också dina efterkommande kunna räknas. Bryt upp och vandra omkring i landet i hela dess längd och bredd, för jag ska ge det åt dig"* (1 Mos 13:14-17). Har detta Guds löfte gått i uppfyllelse eller väntar löftet fortfarande på sin uppfyllelse?

Kristna sionister menar att vi måste hjälpa den moderna staten Israel

att uppfylla löftet till Abraham om landet, för de har gudomlig rätt till det. I vårt land manas kristna därför att välsigna Israel och be för den moderna nationen Israel. Så, den avgörande frågan är om Guds löfte till Abraham har gått i uppfyllelse eller fortfarande väntar på sin uppfyllelse? Därtill kommer frågan om vad som står i fokus för Guds förbund med Abraham, är det landet och den judiska nationen eller Abrahams avkomling som är Jesus Kristus?

I 1 Mos 15 hör vi hur Gud förnyar förbundet som han slöt med Abram enligt det 12:e kapitlet. Abram var bekymrad för att han var barnlös. Hans arvinge var Elieser från Damaskus. Gud sa till honom: *"Det är inte han som ska ärva dig. En som kommer från din egen kropp ska bli din arvinge."* Abram skulle bli far för många folk. Hans efterkommande skulle bli talrika som stjärnorna. Och som ett tecken på löftet skulle Gud ge dem Kanaans land. Löftena gick i uppfyllelse när befälhavaren för Herrens här ledde Josua och folket så att de kunde inta landet. Vi läser i Josua 21:43-45. *"Så gav Herren åt Israel hela det land som han med ed hade lovat ge åt deras fäder, och de tog det i besittning och bosatte sig där. Herren gav dem ro på alla sidor, så som han med ed hade lovat deras fäder. Ingen av deras fiender kunde stå emot dem, utan Herren gav alla fienderna i deras hand. Ingenting uteblev av allt det goda som Herren hade lovat Israels hus. Allt gick i fullbordan."*

Gud hade nu uppfyllt sitt löfte att göra Abraham till ett stort folk och han hade gett dem landet. Skriften är klar på denna punkt: denna del av förbundet med Abraham har gått i uppfyllelse för länge sedan, löftet väntar inte fortfarande på sin uppfyllelse. Men det som stod i fokus för förbundet med Abraham väntade fortfarande på sin uppfyllelse, för i Abrahams avkomma skulle alla släkten på jorden bli välsignade. Det är löftet om avkomlingen Messias, Frälsaren som var utlovad från begynnelsen, kvinnans säd som skulle söndertrampa ormens huvud.

I 1 Mos 13 hörde vi Gud lova att landet skulle ges till Abrams efterkommande **till evig tid**. Hur ska vi förstå det när Abrahams efterkommande förlorat det tid efter annan genom avgudadyrkan, uppror mot Gud och otro? De norra stammarna blev bortförda i fångenskap för att aldrig återvända, folket i Juda och Jerusalem blev bortförda i den babyloniska fångenskapen, judarna blev fördrivna från landet av romarna efter Jerusalems förstöring.

Uttrycket som översätts "till evig tid" (*ᶜad ᶜolám*) behöver inte betyda för evigt. Det kan vara en lång tid, en period vars tidsgräns

inte är känd för oss. Carl Lawrence skriver i ”Reflections Concerning Israel, the Restored Homeland of the Jews” (1970) (http://essays.wls.edu:8080/handle/123456789/2937): ”Vi vet från hela Gamla och Nya testamentet att Israels hela uppdrag och funktion som Guds utvalda folk skulle pågå tills den utlovade Frälsaren skulle komma från dess mitt och fullborda sitt frälsningsverk. Med Kristi kors, med fullbordandet av hans försoningsverk, bröts skiljemuren ner som skiljde judar och hedningar, som Paulus säger i Efesierbrevet 2:14. Sedan dess finns det varken jude eller grek, varken slav eller fri, varken man eller kvinna: för ni är alla ett i Kristus Jesus, som Paulus säger i Galaterbrevet 3:28. Ja, Paulus säger också: ’Om ni tillhör Kristus, då är ni Abrahams ättlingar och arvingar enligt löftet.’ På samma sätt upphörde också löftet om landet till Abrahams ättlingar tillsammans med hela syftet, uppdraget och funktionen för Israel som Guds speciella utvalda nation. Precis när denna fullbordan kronologiskt skulle äga rum, uppenbarade Gud inte för Abraham. Det är därför *ʿad ʿolám* är mycket relevant.” Med facit i hand vet vi att den långa period vars tidsgräns inte var uppenbarad, *ʿad ʿolám*, varade drygt fjortonhundra år, från Josuas erövring av Kanaan till judarnas diaspora som inleddes med romarnas fördrivning efter Jerusalems och templets förstöring år 70, samt upproret 132–135 e Kr.

Vad är Skriftens centrala budskap? Ligger fokus på Kanaans land och den moderna judiska nationen som måste återupprättas för att Kristus ska kunna komma tillbaka och upprätta sitt rike här på jorden med Jerusalem som huvudstad? Nej, något sådant finns inte ens i Skriften att fokusera på. Detta är Skriftens kärna och stjärna: Jesus Kristus är Guds Lamm som tar bort världens synd (Joh 20:31). Från tidernas begynnelse, innan det ens fanns begrepp som ”Israel” eller ”den judiska nationen”, lovade Gud en Frälsare från synd som skulle göra djävulens gärningar om intet (1 Mos 3:15). Gud valde Abraham och hans efterkommande för att ta emot Frälsaren som skulle födas i Abrahams släkt (1 Mos 12:3). Men många ställen i Gamla testamentet visar klart och tydligt att Guds frälsningsplan alltid omfattat alla människor (5 Mos 32:43, Ps 22:28, Dan 7:14, Jes 49:6 och början av vårt kapitel, Jes 65: *Jag lät mig sökas av dem som inte frågade efter mig, jag lät mig finnas av dem som inte sökte mig. Till ett folk som inte åkallade mitt namn sade jag: ”Här är jag, här är jag.”*

Nya testamentet upprepar samma sak, nämligen att Guds frälsningsplan innefattar alla människor, och vi ser uppfyllelsen i Jesus från Nasa-

ret. Även om Jesu verksamhet främst riktade sig till ”de förlorade fåren av Israels hus” (Matt 15:24) till vilka han var sänd, förkunnade han också frälsningens evangelium för hedningar (Matt 15:28, Luk 7:9–10). Lägg märke till Jesu ord i Joh 10:14–18: *”Jag är den gode herden. Jag känner mina får, och mina får känner mig, liksom Fadern känner mig och jag känner Fadern. Och jag ger mitt liv för fåren. Jag har också andra får som inte hör till den här fållan. Också dem måste jag leda, och de kommer att lyssna till min röst. Så ska det bli en hjord och en herde. Fadern älskar mig därför att jag ger mitt liv för att sedan ta det tillbaka. Ingen tar det ifrån mig, utan jag ger det av fri vilja. Jag har makt att ge det, och jag har makt att ta tillbaka det. Det budet har jag fått av min Far.”* Jesus är Frälsaren för hela världen, jude och icke-jude, tamfår och vildfår.

Abrahams ättlingar äger ingen särställning inför Gud på grund av släktskapet, blodsbandet. Jesus säger upprepade gånger att det inte leder någonvart för dem att förlita sig på sin judiska härstamning för frälsningen eller sin ställning inför Gud: *Börja inte säga inom er: Vi har Abraham till far. För jag säger er att Gud kan väcka upp barn åt Abraham ur dessa stenar* (Luk 3:8). Jesus är tydlig: blodsband gör inte någon till Abrahams sanna barn. Jesus sa till judarna: *”Jag vet att ni är Abrahams barn, men ni vill döda mig därför att ni inte tar emot mitt ord. Jag talar vad jag sett hos min Far, ni gör vad ni har hört av er far.” De svarade honom: ”Vår far är Abraham.” Jesus sade: ”Om ni vore Abrahams barn skulle ni göra Abrahams gärningar”* (Joh 8:37–39).

Abrahams sanna barn är de som har samma tro som Abraham, han som trodde Guds löfte. Oavsett om man är jude eller icke-jude, är det främsta kännetecknet hos Abrahams sanna barn att de delar hans tro på löftet som blev uppfyllt i Kristus Jesus. Paulus är tydlig med det: *”Han som ger er Anden och gör underverk bland er, är det för era laggärningar eller för att ni lyssnar i tro, som Abraham? Han trodde Gud, och det räknades honom till rättfärdighet. Därför ska ni veta att de som har tron, de är Abrahams barn. Skriften förutsåg att Gud skulle förklara hedningarna rättfärdiga av tro och gav i förväg detta glädjebud till Abraham: I dig ska alla folk bli välsignade. Alltså blir de som tror välsignade tillsammans med Abraham som trodde”* (Gal 3:5–9). Guds löfte till Abraham var att han skulle få en ättling genom vilken alla släkten på jorden skulle bli välsignade, ett löfte som fick sin uppfyllelse i Jesus Kristus. Abraham trodde löftet, och det räknades honom till rättfärdighet (1 Mos 15:6). Nu kan alla människor – oavsett kön, nationalitet eller social status – rättmätigt

göra anspråk på att vara Abrahams sanna barn därför att de har samma tro, samma rättfärdighet.

Vi började med profetian ur Jesaja 65 om att Gud ska skapa nya himlar och en ny jord och fröjda sig över sitt folk som även inkluderar alla som inte frågade efter honom men som han kallat till sig, och fröjda sig över Jerusalem som uppenbarligen inte syftar på staden i staten Israel utan tillhör den nya skapelsen. Abraham fick löftet om landet och beskådade det från norr till söder, från öster till väster och vandrade genom det i hela dess längd och bredd. I tron på löftet såg han bortom det land han vandrat genom, det land som Josua kom att inta. I tron såg Abraham det land Jesaja profeterar om, det himmelska landet och staden med de fasta grundvalarna.

Hebreerbrevets författare skriver: *"I tron lydde Abraham när han blev kallad att dra ut till ett land som han skulle få i arv, och han gav sig i väg utan att veta vart han skulle komma. I tron levde han i löfteslandet som i ett främmande land. Han bodde i tält med Isak och Jakob som var medarvingar till samma löfte, för han väntade på staden med de fasta grundvalarna vars byggmästare och skapare är Gud....I tron dog alla dessa utan att ha fått det som var utlovat. Men de hade sett det i fjärran, hälsat det och bekänt sig vara gäster och främlingar på jorden. De som säger så visar att de söker ett hemland. Hade de tänkt på det land som de lämnat, så hade de haft tillfälle att vända tillbaka dit. Men nu längtade de till ett bättre land, det himmelska. Därför skäms inte Gud för att kallas deras Gud, för han har förberett en stad åt dem"* (Heb 11:8-10, 13-16).

När vi granskar kristen sionism leder det oss till ett fördjupat studium av Guds härligaste löften till sitt folk: frälsning genom tron på Kristus allena, Guds nåd till syndare oavsett jordisk status, ett evigt hem i ett bättre land, det himmelska. Vilken glädje att veta att vi är arvtagare till dessa urtida löften genom tron på vår Frälsare Jesus! Vilken fröjd att få räknas till Guds folk, Abrahams sanna barn!

Att förstå Skrifterna[1]

Varför tolkas Bibeln så olika? Vad beror det på? Är de heliga skrifterna tvetydiga? Är det svårt att förstå Gud, förstå vad bibeltexterna handlar om? T o m Jesu lärjungar förstod inte alltid vad Jesus menade. De behövde få Jesu liknelser, hans jämförelser, förklarade. Människotankar ("världens ande") kan inte förklara och förstå andliga ting! Paulus skriver om Jesu utvalda apostlar: "Vi har inte fått *världens ande* utan Anden som är från Gud, *för att vi ska veta vad vi fått från Gud*. Det förkunnar vi också, inte med ord som mänsklig visdom lär oss utan med ord som Anden lär oss, när vi förklarar andliga ting med andliga ord" (1 Kor 2:12–13).

När Jesus talade om Guds rike trodde fariseerna att han talade om ett *jordiskt* rike. Därför måste han förklara: "Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen" (Luk 17:20). Det är ett andligt, himmelskt rike. *Det riket tillhör man inte genom den naturliga födelsen*. Man blir medborgare i det riket genom den nya födelsen ovanifrån, genom att bli född på nytt av vatten och Ande (Joh 3:3,5). Till de troende skrev Paulus: "Vi har vårt medborgarskap i himlen" (Fil 3:20).

Judarna var så vana att tänka på riket som jordiskt. Därför reagerade de kraftigt mot Jesus och apostlarna när de klargjorde att det geografiska Israel och Sion med dess tempel, reningar, gudstjänster och högtider bara var skuggbilder av det sanna, himmelska riket och frälsningen genom Messias. Paulus skriver: Kristus har "rivit skiljemuren" mellan judar och hedningar och "*satt lagen ur kraft med dess bud och stadgar*" (Ef 2:14f). Till lärjungarna sa Jesus: "Allt måste *uppfyllas* som är *skrivet om mig i Mose lag, profeterna och psalmerna*" (Luk 24:44). *Gamla förbundet har fått sin fullbordan genom Kristus.* Det är "föråldrat" i och med att det fått sin fullbordan genom det nya förbundet. När Gud genom Jeremia "talar om ett nytt förbund, har han därmed *förklarat det förra föråldrat*" (Heb 8:13). Herren Kristus säger i Ps 40:8f: "Se, jag kommer, i bokrullen står det skrivet om mig. Att göra din vilja, min Gud, är min

1 Utdrag ur *Profeten Sakarja och hans bok,* 2022, s 30–38.

glädje." Hebreerbrevets författare kommenterar: I kraft av den viljan är vi helgade, genom att Jesu Kristi kropp har offrats en gång för alla" (Heb 10:10).

Några orsaker till feltolkningar

- Man tolkar profeternas jämförelser från gamla förbundets verklighet som att gamla förbundet ska fortsätta att gälla också efter Messias uppfyllelse av frälsningslöftena. Man skiljer inte mellan gamla och nya förbundet. Det profeterna säger med sitt bildspråk tolkas som att profetiorna ska få sin uppfyllelse i ett *jordiskt* gudsrike.

- När Sakarja skriver att en rest från alla hednafolk ska komma till Jerusalem "för att tillbe Kungen, HERREN Sebaot, *och fira lövhyddohögtiden*" (Sak 14:16), missförstår somliga detta och tror att den gammaltestamentliga festkalendern med firande av lövhyddohögtid ska behållas också i nya förbundet. "Lövhyddohögtiden" står för tacksamhet och glädje för Herrens nådiga beskydd och frälsning under vår jordiska ökenvandring. När profeten vill lyfta fram de omvända hedningarnas *tacksamhet och glädje över frälsningen genom Messias* använder han bilden av det som under gamla förbundets tid stod för tacksamhet och glädje.

- När Sakarja anknyter till den gammaltestamentliga offertjänsten och de rena "offerskålarna framför altaret" (Sak 14:20–21) är inte poängen att den gammaltestamentliga offertjänsten ska fortsätta efter dess fullbordan. Han vill som en kontrast framhålla att i Guds sanna rike är *allt* rent och helgat åt HERREN, inte bara offerskålarna som i gamla förbundet utan "*varje* gryta i Jerusalem och Juda", ja till och med "hästarnas bjällror". Så var det inte i det gamla Jerusalem och Juda.

- I Guds sanna rike, det himmelska Jerusalem, råder *en fullkomlig frid* som Jesaja illustrerar med bilder från naturen. Vilda djur var ett ständigt hot mot både människor och boskap i det gamla Israel. Det kände alla till. Men i Guds sanna rike som alla troende tillhör råder fullkomlig frid tack vare Telningen från Ishais avhuggna stam (Jes 11). Något *jordiskt* fridsrike är det inte fråga om. Inte heller i Upp 20:4! Där talas det om *vad Johannes såg i den himmelska världen!* "Jag såg *själarna av dem* som hade blivit halshuggna för Jesus vittnesbörd och Guds ord . . . *De levde* och regerade med Kristus i tusen

år." De troende har blivit födda på nytt ovanifrån (Joh 3:3), *blivit andligt levande* från att ha varit andligt döda (Ef 2:1,4–6, Joh 5:25). Detta benämner Upp 20:6 "den första uppståndelsen". De har fått evigt liv med Kristus och kommer inte under någon fördömelsedom, benämnd i samma vers "den andra döden" = en evig skilsmässa från Gud. Att martyrernas *"själar"* "levde och regerade med Kristus" (Upp 20:4), det överensstämmer med Jesu ord: "Den som hör mitt ord och tror på honom som har sänt mig, *han har evigt liv. Han drabbas inte av domen utan har gått över från döden till livet*" (Joh 5:24).

- Man låter inte skriftställen som vi kan finna svåra att förstå belysas av andra skriftställen som är tydliga om samma ämne. *Skriften är sin egen tolk och Skrift ska med Skrift utläggas*. Det är en gammal god regel. Feltolkningar av profeternas språkbruk beror ofta på att man *bortser från tydliga bibelställen om samma ämne.*

- Tolkningen att vissa profetior handlar om ett *jordiskt* fridsrike och en *allmän* judeomvändelse mot tidens slut är en vanlig feltolkning. Bl a följande bibelord omöjliggör denna tolkning: "Ända till slutet ska det råda krig. Förödelse är fast besluten" (Dan 9:26). "Även om ditt folk, Israel, vore som havets sand, så ska *bara en rest av det vända om*. Förödelse är beslutad, en rättfärdig störtflod" (Jes 10:22). Sakarja profeterar: "Det ska ske i hela landet, säger Herren, att två tredjedelar ska utrotas och gå under, men en tredjedel ska lämnas kvar. *Den tredjedelen ska jag låta gå genom eld*" (Sak 13:8f), dvs låta genomgå svåra prövningar.

- Den här världen är full av lidanden och "i den ondes våld" (1 Joh 5:19). "Djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka" (1 Pet 5:8). "Ska Människosonen finna tron på jorden när han kommer?" (Luk 18:8). "Ni kommer att höra stridslarm och rykten om krig. Se då till att ni inte blir skrämda. Sådant måste hända, men det är ännu inte slutet. Folk ska resa sig mot folk och rike mot rike, och det ska bli svält och jordbävningar på många platser. Men allt detta är bara början på födslovåndorna. . . Ni kommer att bli hatade av alla folk för mitt namns skull. Och då ska många komma på fall" (Matt 24:6ff).

- Herren Jesus Kristus "har offrat sig själv för våra synder för att rädda oss ur *den nuvarande onda tidsåldern*" (Gal 1:4). Slutet för "den

nuvarande onda tidsåldern" kommer först på den yttersta dagen då Herren Jesus kommer åter i härlighet för att döma levande och döda. "Då ska himlarna försvinna med våldsamt dån och himlakropparna upplösas av hetta och jorden och dess verk inte mer finnas till" (2 Pet 3:10). Endast Människosonens välde "är ett evigt välde som inte ska ta slut, och hans rike ska inte förstöras" (Dan 7:14).

- Det är märkligt att somliga kan påstå att 1 Tess 4:13–17 lär en *hemlig* återkomst av Kristus *före* den yttersta dagen och ett *hemligt* upprycknade av de troende. Texten talar om "Herrens ankomst" *"när en befallning ljuder, en ärkeängels röst och en Guds basun"*. "Då ska Herren själv komma ner från himlen" (v 16). Det är alltså fråga om *Herrens synliga och ljudliga återkomst på den yttersta dagen*, allt annat än tyst och osynlig. De troende som dött före den yttersta dagen ska då uppstå med sina kroppar och de troende som då ännu lever ska inte gå under med jorden utan *tillsammans* med de troende som tidigare dött "ryckas upp bland skyar för att möta Herren i rymden. Och så ska vi alltid vara hos Herren" (v 18), skriver Paulus tröstande. "Vi som lever och är kvar till Herrens ankomst ska alls inte komma före de insomnade" (v 15).

- Det sker också märkliga tolkningar av Dan 9:24–27 (se Biblicum nr 1/2009, s 2–16 om *De sjuttio "sjuorna" i Daniel 9:24–27*). Det hävdas utan någon biblisk grund att den profetiska klockan har stannat i 2000 år mellan den 69:e och 70:e "sjuan", dvs att hela den nytestamentliga tiden skulle vara *en parentes*. *Själva centrum i Skriften* skulle alltså vara en parentes!! Den sanna uppfyllelsen av Gamla testamentets frälsningslöften kan man därmed avvisa till förmån för tolkningen att frälsningslöftena har en jordisk och geografisk uppfyllelse i ett jordiskt Israel. Bakgrunden till Dan 9:24–27 är löftet i Jeremia 29:10 om ett återvändande till Sion efter 70 år. Detta återvändande som skedde på Sakarjas tid är bara *en skuggbild av det sanna återvändandet*, den sanna befrielsen från Sions andliga fiender, frälsningen genom Messias. *Sjuttio sjuor är bestämda över ditt folk och över din heliga stad för att*
  1. *göra slut på överträdelse*
  2. *försegla synder*
  3. *försona skuld*
  4. *föra fram en evig rättfärdighet*

5. *fullborda syn och profetia*
6. *och smörja den Allraheligaste* (Dan 9:24).

När Messias, ”den Allraheligaste”, kommer och genomför sin försoningsgärning blir det inget lyckorike på jorden: ”Efter de sextiotvå sjuorna ska *den Smorde* (dvs Messias) förgöras, helt utblottad (det skedde år 30). Och *staden och helgedomen* ska förstöras av folket till en furste som kommer” (det skedde genom romarna år 70) (9:26). Jesus, som visste vad som skulle drabba Jerusalem, kunde inte hålla tillbaka sina tårar när han närmade sig staden. Han grät över den och sa: ”*Tänk om du i dag hade förstått, också du, vad som ger dig frid!* Men nu är det dolt för dina ögon. Dagar ska drabba dig då dina fiender bygger en belägringsvall runt dig och omringar och pressar dig från alla håll. De ska slå dig och dina barn i dig till marken och inte lämna sten på sten i dig, *därför att du inte förstod den tid då Herren besökte dig*” (Luk 19:41–44). Det skedde år 70. Daniel fortsätter: ”Men ***slutet** kommer som en störtflod* [dvs oväntat men våldsamt]. *Ända till slutet ska det råda krig*. Förödelse är fast besluten” [dvs det är beslutat att den här världen ska gå under, se bl a 2 Pet 3:10]. ”Han [dvs Messias] ska stadfästa ett förbund med de många under en vecka, och mitt i veckan ska han avskaffa slaktoffer och matoffer” (Dan 9:26–27). *Den 70:e sjuan är fullbordandets sjua*, då det nya förbundet stadfästes och då gamla förbundets slaktoffer och matoffer inte längre behövs efter Kristi fullkomliga försoningsoffer, det mest centrala i Messias frälsningsgärning, centrum i den 70:e sjuan.

- I detta sammanhang tolkar många också Rom 11:26 som en utsaga om att *hela det jordiska Israel* ska bli frälst, i direkt strid mot bl a Jes 10:22: ”Om ditt folk, Israel, vore som havets sand, så ska *bara en rest* av det vända om.” Paulus är mycket tydlig i Rom 9–11: ”Alla som härstammar från Israel är nämligen inte Israel, och alla Abrahams avkomlingar är inte hans barn” (9:6f). Det finns ”också nu i denna tid” (på Paulus tid) ”*en rest som Gud har utvalt av nåd*” (11:5). ”Vad innebär då detta? Att Israel inte har uppnått vad de strävar efter. *De utvalda* har nått det, men *de andra har blivit förhärdade*” (11:7). Men förhärdelsen har inte drabbat alla. Den är partiell, den har drabbat *en del av Israel* (11:25), så de troende från hednavärlden ska inte förhäva sig: ”*Var inte högmodig, utan bäva. För om Gud inte skonade de naturliga grenarna ska han inte heller skona dig. Se här Guds godhet*

och stränghet: stränghet mot dem som föll, Guds godhet mot dig om du blir kvar i hans godhet. Annars blir också du bortskuren. Men även de andra kommer att ympas in ifall de inte blir kvar i sin otro, för Gud har makt att ympa in dem igen" (11:20–23). Fortsätt därför att predika evangeliet för *alla* folk, också för judarna! Förhärdelsen har inte drabbat alla israeliter utan "*en del av Israel, och så ska det förbli till dess att hedningarna i fullt antal har kommit in*" (11:25). När alla utvalda hedningar har nåtts av evangeliet, då kommer världens sista dag enligt Jesu tydliga ord: "Detta evangelium om riket ska förkunnas i hela världen till ett vittnesbörd *för alla folk*. *Sedan ska slutet komma*" (Matt 24:14). Fram till dess ska alltså mission bedrivas både bland judar och hedningar. *För ännu har inte alla utvalda från Israel kommit in och inte alla utvalda från hedningarna*. "Och *det är så* (på grek. *hoútos*, som inte betyder "sedan, därefter" utan "*på så vis*") hela Israel ska bli frälst" (11:26), dvs alla utvalda.

SE

Israel och yttersta tiden

Frågan om Israels plats i den yttersta tidens händelser förorsakar ofta förvirring. Det beror vanligen på att man inte förstår de gammaltestamentliga profetiornas plats och funktion. Därför är det angeläget att inleda med ett studium av profeternas språkbruk och hur de undervisade om Guds rike.

Pris: 40 kr

Biblicums förlag: https://biblicum.nu

Profeternas språkbruk[1]

Bilder och liknelser

Profeterna använder liksom Jesus ständigt bilder och liknelser. Sakarjas bok påminner en hel del om Uppenbarelseboken i Nya testamentet. Men han skiljer sig inte från det som gäller för alla Bibelns profeter, nämligen det som Herren säger genom Hosea: ”Jag har talat till profeterna, *jag har gett dem många syner* och *talat genom profeterna i liknelser”* (Hos 12:10). Med ”liknelser” menas *jämförelser.* ”Jag har *använt jämförelser*” (grundtextens verb är *dimméh*) när jag talat genom profeterna.” Så skulle man kunna översätta mera ordagrant.

Vi kan inte se Guds sanna, himmelska rike. Det måste uppenbaras genom Guds ord. ”Mitt rike är inte av den här världen”, sa Jesus till Pilatus (Joh 18:36). Till fariseerna sa han: ”Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen” (Luk 17:20). Därför behövs *bilder från jordiska, synliga förhållanden för att vi genom jämförelser ska få kännedom om den himmelska, andliga verkligheten*. Mycket av vad Guds utsända sändebud (profeter, apostlar och Guds evige Son) förkunnar blir svårförståeligt om man inte förstår vad bilderna och liknelserna/jämförelserna lär oss om Guds sanna rike. Det profetiska språkbruket är fullt av liknelser, likaså Jesu förkunnelse. Om man inte förstår att de berör *himmelska ting*, förstår man dem inte.

Inte ens Jesu lärjungar förstod alltid vad Jesus menade när han med sina bilder undervisade om himmelska ting. De behövde få Jesu liknelser, hans jämförelser, förklarade. *”Förstår ni fortfarande inte, fattar ni inte?”*, sa Jesus då lärjungarna trodde att han talade om vanligt bröd när han talade om sig själv som ”det sanna brödet från himlen” (Joh 6:32–34) eller när han jämförde falsk lära med surdeg (Mark 8:15–17). När han berättade om såningsmannen frågade hans lärjungar honom ”vad liknelsen betydde” (Luk 8:9). *De behövde Jesu hjälp för att förstå att*

1 Ett utdrag ur boken *Profeten Sakarja och hans bok*, 2022, s 13–18.

liknelsen handlade om "Guds rikes hemligheter" (v 10). Så behöver också vi Guds ords hjälp. En grundregel lyder: *Skrift ska med Skrift tolkas*, därför att tydliga bibelställen *om samma ämne* kastar ett förklarande ljus över dem som tycks oss dunkla.

Skuggor av det himmelska

Liknelser och jämförelser som hämtats från jordiska förhållanden kallas i Nya testamentet för *"skuggbilder" av det himmelska*. De pekar fram emot Guds sanna rike och frälsningen genom Messias. "*Lagen* [namnet på den fem Moseböckerna] *ger en skuggbild av det goda som kommer*, men inte tingen i deras verkliga gestalt", skriver Hebreerbrevets författare (Heb 1:1). Överstepräster na "gör tjänst i en helgedom som är en kopia och *skuggbild av den himmelska helgedomen*" (Heb 8:5). Om Gamla testamentets matregler och högtider skriver Paulus: "Låt ingen döma er för vad ni äter och dricker eller när det gäller högtid eller nymånad eller sabbat. *Allt detta är en skugga av det som skulle komma, men själva verkligheten är Kristus*" (Kol 2:16–17). Majoriteten av judarna förstod inte detta och att skuggbilderna får sin fullbordan i det nya förbundet genom Kristus. Hebreerbrevet 8:13 framhåller att Gud redan genom profeten Jeremia klargjort detta grundläggande: "När han [Gud genom Jeremia] talar om ett nytt förbund (Jer 31:31f), har han därmed *förklarat det förra föråldrat*" (Heb 8:13).

Jesus sa till judarnas ledare: "Hade ni trott Mose skulle ni tro på mig, för *det var om mig han skrev*" (Joh 5:46). Fastän Sakarja hade profeterat om Messias och sagt: "*Han kommer ödmjuk*, ridande på en åsna, på en åsninnas föl" (Sak 9:9) och Jesaja i en syn i förväg hade sett honom som "*en smärtornas man* och förtrogen med lidande", "genomborrad för våra brott, slagen för våra synder" (Jes 53:3,5), väntade de ändå på en *jordisk* befrielse genom en mäktig *jordisk* Messias, inte en *himmelsk* Människoson. När Jesus förhördes inför Stora rådet och översteprästen sa till honom: "Säg oss om du är Messias, Guds Son", bekräftade Jesus att han var det och tillade: "Härefter ska ni se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himlens moln" (Matt 26:63–64). Jesus var ingen mindre än den himmelske Människoson som Daniel sett i en syn och vilkens välde är "ett evigt välde som inte ska ta slut, och hans rike ska inte förstöras" (Dan 7:13–14).

Emmauslärjungarna förstod inte *att den utlovade frälsningsgärningen ägt rum genom Jesu död och nu bevisades som fullbordad genom hans upp-*

ståndelse på tredje dagen. När den tredje dagen var inne sa de: ”Vi hade hoppats att han var den som skulle frälsa Israel” (Luk 24:21). Nu var de bedrövade över att deras Mästare blivit avrättad. De hade inte förstått Skriftens frälsningslöften. Jesus sa till dem: ”*Så tröga ni är* i tanke och hjärta till att tro på allt som profeterna har sagt! *Måste inte Messias lida det här för att sedan gå in i sin härlighet?*” (Luk 24:25–26). ”Och han började med Mose och alla profeterna och *förklarade för dem vad det stod om honom i alla Skrifterna*” (v 27). Efter detta förklarande bibelstudium öppnades *de heliga Skrifternas verkliga innehåll* för dem: ”Brann inte våra hjärtan i oss när han talade med oss på vägen, när *han öppnade Skrifterna för oss*?”, sa de till varandra (v 32).

Gamla testamentet innehåller många ”tecken och förebud om vad som ska ske”. Bland sådana ”tecken och förebud” kan här förutom Sakarja själv nämnas Mose, David, Davids son Salomo och Jesaja: ”Herren talade med *Mose* ansikte mot ansikte” (2 Mos 33:11) och sa till honom angående den kommande Messias: ”Jag ska låta en profet *lik dig* uppstå” (5 Mos 18:18). Hesekiel kallar den kommande gode herden för ”min tjänare *David*” (Hes 34:23f). *Salomo*, *Davids son*, fick bygga Herrens tempel och är i och med detta ett förebud om Messias som ”ska bygga ett hus åt mitt namn. *Jag ska befästa hans kungatron för evigt. Jag ska vara hans far och han ska vara min son*” (2 Sam 7:13f). *Jesaja* skriver: ”Se, här är *jag och barnen* som Herren har gett mig. Vi är *tecken* (hebr *othóth*) och *förebud om vad som ska ske* (hebr *mofethím*) i Israel” (Jes 8:18).

Av Sak 11:4ff framgår att *Sakarjas herdetjänst* är en partiell skuggbild av den gode herden, dvs Messias, och hur han kommer att bemötas. Sakarja får uppdraget: ”Bli en herde för slaktfåren!” (v 4). ”Och jag blev en herde för slaktfåren, de olyckliga fåren” (v 7). Som en herde för dessa får använder han herdestaven ”Enhet” och herdestaven ”Nåd” för att genom nåden *ena Guds folk till ett broderskap under en enda herde*. Men precis som Messias möter Sakarja i sin herdetjänst motstånd. Nåden blir i stor utsträckning avvisad. Sakarjas herdetjänst föraktades och värderades endast till ”trettio siklar silver” (Sak 11:12). Så skulle också Messias frälsningsgärning förkastas och värderas till ”trettio siklar silver” (Matt 27:9). Precis som Skriften och Jesus själv förutsagt blev Messias dödad. Också Sakarja blev dödad, enligt Jesus mördad ”mellan templet och altaret” (Matt 23:35). Enligt en gammal arameisk utläggning/”targum” av Klagovisarna blev han dödad som martyr.

”Svärd, upp mot min herde, mot den man som står mig nära, säger Herren Sebaot. Slå herden så att fåren skingras, för jag ska vända min hand till *de små* (de oansenliga)” (Sak 13:7). Dessa ord från Gud mottog Sakarja som förebild för Messias. De får sin fulla uppfyllelse när Jesus blir slagen och övergiven. Jesus sa till sina lärjungar: ”I natt kommer ni alla att överge mig. *Det står skrivet: Jag ska slå herden, och fåren i hjorden ska skingras*” (Matt 26:31). Jesus lämnade till slut *de stora* (ansenliga), fariseerna och de skriftlärda, och vände sig till ”de små”. Han sa: ”Den som förleder en av *dessa små* (oansenliga) som tror på mig, för honom hade det varit bättre att få en kvarnsten om halsen och bli sänkt i havets djup” (Matt 18:6).

SE

Profeten Sakarja
och hans bok

En högaktuell bok av Seth Erlandsson om tolkning av GT-profetior. 126 s, inbunden.

I dag sägs allt oftare inom den akademiska världen och liberala kyrkosamfund att Gamla testamentet inte får läsas i ljuset av Nya testamentet. Det anses förtryckande mot judiska trosutövare att se Jesus som uppfyllelsen av gamla förbundets löften. Seth Erlandsson tillhör inte dem som slagit in på en sådan antikristlig väg. På ett uppfriskande, övertygande och trosstärkande sätt visar han hur Jesus Kristus är kärnan och stjärnan i Gamla testamentet och inte minst i profeten Sakarjas bok.

Beställ från https://biblicum.nu, 150 kr.

Frågor och svar

Faran med kristen sionism

Fråga: Varför tillbakavisar bekännelsetrogna lutheraner med sådan emfas den kristna sionismen, som gör gällande att det judiska folket har en gudomlig, bibelstadgad rätt till landet Israel. Det är väl ändå ingen farlig uppfattning. Den hotar ju inte frälsningsläran, att vi blir rättfärdiga genom tron allena. Det är ju denna senare som är den artikel som kyrkan står eller faller med (*articulus stantis et cadentis ecclesiae*), inte vilket folk som har rätt till ett visst land.

Svar: Alla falska läror är farliga, mer eller mindre. Den bibliska tron kan liknas vid en klar sommardag, när solen skiner och sprider sin värme och sitt ljus över oss. Falska läror är som mörka moln på denna himmel. Ju fler och värre falska läror, desto svårare blir det att uppfatta och ta till sig den frälsande nåden i Jesus Kristus. De falska lärorna skymmer sikten. Förmodligen var det detta förhållande som Johannes såg inträffa när den fjärde ängeln blåste i sin basun: ”Då träffades en tredjedel av solen och en tredjedel av månen och en tredjedel av stjärnorna, så att en tredjedel av dem förmörkades och dagen förlorade en tredjedel av sitt ljus, och natten likaså” (Upp 12:8).

Det krävs inte att man förstår allting rätt i Bibeln för att bli frälst, men ju mer man förstår desto klarare lyser frälsningens sol. På vilket sätt är då läran om judarnas bibliska rätt till landet farlig?

1) Den lär oss att fästa vårt hopp till jordiska förhållanden i stället för att blicka mot det verkliga Guds rike. När massorna vill göra Jesus till jordisk kung drog han sig undan (Joh 6:15) eftersom han inte ville ställa upp på det.

2) Den lär oss att rikta vår uppmärksamhet vid skeenden i vår tid och tolka och läsa in bibliska profetior i de senaste geopolitiska händelserna. Det som verkligen är centrum: Jesus och den frälsning som han vann på korset en gång för alla träder mer i bakgrunden.

3) Den skapar en osund koppling och lojalitet till det judiska folket. Ibland gränsar det t o m till avgudadyrkan. Den kritiska skärpan, med vilken vi bör bedöma alla nationers ageranden, sätts ofta ur spel när det gäller Israel.

4) Den sår splittring mellan kristna. Liksom alla andra falska läror blir följden att kristna inte längre i full enhet kan bekänna samma tro, lära och bekännelse.

5) Den skapar särskilda svårigheter att nå araber med evangeliet. Många arabiska kristna är också besvikna och upprörda över kristna sionisters ensidiga ställningstagande för staten Israel. Ett exempel: Någon evangelikal kristen ledare hade sagt att Israel är David och palestinierna/araberna är Goliat. En kristen arabisk pojke, som vuxit upp med de bibliska berättelserna och identifierat sig och sin kyrka med David, blev förbryllad när han nu fick höra att han var på ”Goliats” sida – och att de kristusförnekande judarna var David!

6) Den fördunklar läran om antikrist. Om de geografiska platserna fortfarande har en viktig roll att spela, vad är i så fall ”Guds tempel” (*naos tou theou*) som ”laglöshetens människa” sätter sig i (2 Tess 2:4)? Denna vers syftar i verkligheten på påven och hans ämbete, som etablerat sig i kristendomens mitt (templet). De troende är ju Guds tempel, hans *naos* (1 Kor 3:16–17, 6:19, 2 Kor 6:16, Ef 2:19–22).

Med den kristna sionismens trostolkning ökar emellertid sannolikheten att 2 Tess 2:4 tolkas som ett återuppbyggt fysiskt tempel i Jerusalem där en framtida antikristgestalt ska sätta sig. Därmed avtrubbas vår medvetenhet om att påven och hans ämbete är den verklige antikrist, precis som våra lutherska bekännelseskrifter hävdar (SKB, s 321, 347–348, 655).

Lars Borgström

”Är du religiös?”

Fråga: Vad menas med att vara religiös? Jag blir ofta förvirrad när någon frågar mig: ”Är du religiös?” Jag vet inte riktigt vad jag ska svara. Jag är kristen, men är jag religiös? Är det samma sak att vara kristen och att vara religiös? Den som frågar verkar lägga in i ordet ”religiös” mycket som jag som kristen inte alls står för.

Svar: För att kunna besvara din fråga krävs en liten utredning om ordet *religio,* upphovet till ordet *religiös*. Ordet religion kommer från det latinska ordet *relígio* som i sin tur härrör från verbet *religáre* som betyder ”att återknyta, binda ihop”, dvs något som gått isär. Det är fråga om att återskapa en bruten förbindelse med ett gott ursprung, en god skapare eller en god tillvaro (som anges olika i olika religioner). *Re-* betyder ”åter” och *ligáre* ”binda”. Om ursprunget anges vara en högra god makt, *gud*, brukar man översätta substantivet *religio* med ”heligt band” eller ”gudsdyrkan”. Att vara ”religiös” är att försöka återknyta till det förlorade goda.

Enligt religioner som har sin rot i indiskt tänkande anges det förlorade ursprunget vara ”det sanna varat”, ”den sanna existensen” eller ”det sanna djupet i tillvaron”. Inom hinduismen finns många olika vägar eller tekniker för att uppnå *befrielse från lidande (moksha), en full förening med världssjälen.* Läran om reinkarnation (många återfödelser) har uppkommit genom att det anses behövas många liv för att lyckas med föreningen med vårt sanna ursprung, världssjälen.

Ordet *yoga* kommer från Indien, från sanskritroten *yuj* som betyder ”band, förening” och som verb ”att sammanfoga, binda ihop, förena”. Grundläggande är att försöka återförena den individuella själen med den universella goda livskraften. Men det kan också uttryckas lite mindre högtidligt, t ex att det gäller att förena kropp och sinne eller finna den rätta balansen, den sanna harmonin. För att uppnå detta mål finns många olika tekniker, många olika former av yogaövningar, alltifrån en mycket lugn och meditativ form till mera krävande fysiska positioner och andningsövningar.

Utmärkande för alla religioner är *att försöka återknyta till något grundläggande för ett lyckligt liv, något ursprungligt som gått förlorat,* med hjälp av olika tekniker eller gärningar försöka återupprätta förbindelsen med vårt sanna ursprung. Anges ursprunget vara *teistiskt*, kan vissa religioner hävda att ursprunget är *mono*teistiskt, dvs en enda gud (så judendom och islam), andra att det är *poly*teistiskt, dvs många olika gudar (så många folkreligioner), åter andra att det är *pan*teistiskt, dvs att gud inte är en person utan en gudomlig kraft eller energi som genomsyrar *allt* levande (så inom vissa filosofier och olika nyreligiösa rörelser). ”Jag blir nästan religiös” kan någon säga som upplever något gudomligt fint i naturen.

Enligt kristendomen har också bandet mellan Skaparen och människorna brutits och måste återupprättas för att vi ska få frid med Gud, ja, full harmoni och evig salighet. Men *ingen människa* kan klara av att göra det, för det som bryter bandet med Gud är synden. *Alla* människor har blivit nedsmittade av synd alltifrån syndafallets dag då våra första föräldrar gjorde uppror mot Gud. ”*Alla* har syndat och saknar härligheten från Gud” (Rom 3:23).

Människor vill gärna tro att de genom sina gärningar eller tekniker ska kunna återupprätta den brutna förbindelsen med Gud och avlägsna allt som spärrar vägen till Gud. Men den verkliga spärren, synden som skiljer oss från Gud, kan ingen människa ta bort. ”Vem kan då bli frälst?”, frågar Jesu lärjungar. Jesus svarar: ”För människor är det omöjligt, men inte för Gud” (Mark 10:26–27).

Kristendomen har ett glädjebudskap till alla syndare, ett evangelium som saknas i alla mänskliga religioner: att *religáre*, ”återknyta, binda ihop” det som så allvarligt gått isär. Gud gör det som för oss syndare är omöjligt genom att låta sin evige Son födas som en sann människa och ställföreträdande lida straffet för alla våra synder. Som en syndfri gudamänniska erbjuder han oss sin rättfärdighet som *en fri gåva*. Det som hindrar evig gemenskap med vår himmelske Far har han tagit bort. ”Jag är *vägen,* sanningen och livet. *Ingen* kommer till Fadern utom genom mig”, sa Jesus (Joh 14:6).

Ofta kallas också kristendomen för en religion. Men det skapar en viss förvirring, eftersom alla religioner till skillnad från kristendomen tillskriver människan vissa möjligheter att själv med hjälp av egna gärningar återförena sig med Gud, med den sanna och eviga lyckan. Det är så lätt att under påverkan av religioner och mänskliga filosofier förstöra det bibliska glada budskapet och blanda in i det en viss självfrälsning genom egna gärningar. Det har bl a skett i romersk-katolsk teologi. Man tappar lätt bort att Guds nåd är helt oförtjänt, att det är fråga om nåden *allena*, genom Kristi ställföreträdande gärning *allena*, genom tron *allena*, skapad genom den helige Andes verkan på våra hjärtan genom Guds Ord *allena*. ”Den som inte blir född ovanifrån/på nytt (grek. *ánåthen)* kan inte se Guds rike” (Joh 3:3).

Att vara *religiös* är för många människor liktydigt med att bära på en tung ryggsäck med en rad bud och förbud, en människogjord syndakatalog om att ”ta inte”, ”smaka inte”, ”rör inte” gällande sådant

som inte är bibliska bud utan som Paulus skriver ”människors bud och läror”, en ”självvald fromhet” (Kol 2:20–22). Du gör klokt i att uttrycka tveksamhet inför svaret ”ja, jag är religiös”. Svaret ”jag är kristen” är bättre. Då kanske du också får tillfälle att förklara skillnaden.

SE

Sex miniskrifter för evangelisation

Den tredje orsaken
Kan människan medverka till sin omvändelse?
En kort och klar undervisning om omvändelsens under: Guds ofattbara godhet mot oss syndare och Jesu Kristi förtjänst.

Predikarens bok
– en ofta missförstådd bok
”Gudsfruktan förenad med förnöjsamhet” kan sättas som rubrik på denna ofta missförstådda bibelbok.

Israel och judarnas återvändande i vår tid
Hur ska de bibliska profetiorna tolkas? Vad är den rätta uppfyllelsen? Varför är förvirringen så stor när det gäller profetiornas tolkning?

Martin Luther: Lilla katekesen
Även översikt över Martin Luthers liv.

Tala Herre – din tjänare hör
Bibelord för bön och begrundan. Luthers förklaring till bönen Fader vår.

De goda änglarna och de onda
En enkel och klargörande skrift om änglarna och deras uppgift.

Miniskrifterna kostar endast 30 kr/st. Du kan köpa flera miniskrifter till paketpris: 5 för 100 kr (kod: MINI5) och 10 för 150 kr (MINI10).

Biblicums förlag: https://biblicum.nu

Svensk kristenhet – ett matriarkat?

Kristendomen har i västerlandet under lång tid feminiserats. Det märks tydligast på att kyrkosamfunden öppnat sina prästämbeten och pastorstjänster för kvinnor. På senare tid har det dessutom blivit allt vanligare att de allra högsta kyrkoledarna är kvinnor. Den anglikanska kyrkan i England valde nyligen Sarah Mullally till sin första kvinnliga ärkebiskop av Canterbury. Strax dessförinnan hade den anglikanska kyrkan i Wales valt Cherry Vann till sin ärkebiskop. I Svenska kyrkan var nyligen Antje Jackelén ärkebiskop och för närvarande leds sex av Svenska kyrkans tretton stift av kvinnliga biskopar. Generalsekreteraren heter Camilla Asp, som 2024 efterträdde Helén Ottosson Lovén som Svenska kyrkans högsta tjänsteperson. Och Sveriges kristna råd, den stora ekumeniska organisationen, leds av generalsekreterare Sofia Camnerin.

Vänder vi blicken mot våra nordiska grannländers lutherska folkkyrkor ser det ut på liknande sätt. Den isländska kyrkans enda biskop är kvinna. Likaså är den grönländska kyrkans enda biskop kvinna. I Norge utgör de fem kvinnliga biskoparna nästan hälften av biskopskollegiet, som består av tolv biskopar. I Finland är tre av de tio biskoparna kvinnor och av danska kyrkans elva biskopar är tre kvinnor.

I den frikyrkliga delen av svensk kristenhet, och inom EFS, verkar det som att kvinnorna är på väg att helt ta över. Den största frikyrkan, Equmeniakyrkan, leds av Karin Wiborn. EFS leds av Kerstin Oderhem. Och den 19 juni fick EFS Elisabeth Sandlund som ny ordförande. Evangeliska frikyrkan valde den 16 maj Linnea Åberg till missionsdirektor (kyrkoledare). Även Pingströrelsen har helt nyligen, den 30 maj, valt en kvinna som föreståndare för hela rörelsen i Sverige. Det är nu endast Frälsningsarmén och Svenska Alliansmissionen av de större frikyrkorna som fortfarande leds av män.

Inom den kristna pressen märks samma trend: Dagen (Felicia Ferreira), Kyrkans tidning (Inger Wallin) och Budbäraren (Helena Cashin) har kvinnliga chefsredaktörer.

Vad ska man säga om detta? Som bekant förbjuder Bibeln kvinnor att predika/undervisa i kyrkans gudstjänst och motiveringen är att hon ska *underordna sig mannen* (1 Kor 14:34, 1 Tim 2:11). För de församlingar och kyrkosamfund som håller Bibeln för att vara Guds ord är det därför uteslutet att acceptera kvinnliga ledare. Paulus skriver: ”En församlingsledare måste vara oklanderlig, **en enda kvinnas man**, nykter, förståndig, aktad, gästfri och en god lärare” (1 Tim 3:2).

Det är inte endast kyrkans ämbetsordning och den bakomliggande skapelseordningen som kränks genom trotsandet av Herrens bud (1 Kor 14:37), utan även förkunnelsen och undervisningen påverkas av att alltfler kvinnor tagit plats i ledande positioner. Detta är känt sedan länge. Redan Ulla Carin Holm, själv kvinnlig präst, visade i sin doktorsavhandling *Hennes verk skall prisa henne: studier av personlighet och attityder hos kvinnliga präster i Svenska kyrkan* (1982), att kristendomsförståelsen var mer liberal och mindre förankrad i Bibeln och bekännelsen bland de kvinnliga prästerna än bland de manliga. Flera studier har också senare bekräftat detta samband mellan kyrkans liberalisering och kvinnliga präster. Förkunnelsen har blivit ”mjukare” på så sätt att det inte längre är ”så säger Herren”-predikningar, utan ett mer terapeutiskt, psykologiserande budskap. Öppenheten mot New Age och andra religioner har också ökat i takt med feminiseringen av kyrkan.

Frågan är hur den moderna, feminiserade kristendomen i Västerlandet framöver ska kunna stå emot islam i kampen om människosjälarna. Muslimer framträder med självförtroende och tror oreserverat på Koranen som Guds ord, medan många ”kristna” företrädare svävar på målet eller till och med svarar nekande när frågor kring Bibeln, dess budskap, anspråk och ordningar kommer på tal. Ska slaget om själarna vinnas måste förtroendet för Bibeln återvinnas – Bibelns budskap måste återigen föras fram med kraft! Bort med alla kvinnliga präster och pastorer, och fram med rakryggade män som tydligt och klart förmår stå för den klassiska kristna tron!

Lars Borgström

Storbritannien vägrar Päivi Räsänen genomresa

Vi har i flera omgångar skrivit om den finländska riksdagsledamoten Päivi Räsänen, som sedan 2019 varit föremål för en utdragen domstolsprocess. Hon har uttalat sig om homosexuella på ett sätt som ansetts vara

hets mot folkgrupp. Senast berättade vi i nummer 2/2026 om Högsta Domstolens dom mot henne och Juhana Pohjola, som stod som ansvarig för publicering av en pamflett på Lutherstiftelsens webbplats 2004. Den fällande domen har nu fått nya konsekvenser. När Räsänen i juli skulle mellanlanda i London på en resa från USA förvägrades hon inresetillstånd och tvingades boka om sina flygbiljetter ett par dagar före hemresan. Hon reste tillsammans med sin man som inte nekades tillståndet.

Orsaken är att Storbritannien år 2025 gick med i ETA-systemet (Electronic Travel Authorisation), som kräver en ansökan av alla EU-medborgare som besöker landet utan visum. I ansökan måste man uppge om man dömts för brott. Denna ansökan behandlas elektroniskt och reagerar direkt om ansökaren uppger att man blivit fälld för brott under de senaste 12 månaderna. Det handlar alltså inte om att vägras inresevisum, som behandlas grundligare från fall till fall.

Päivi Räsänen har meddelat att hon överklagar till europeiska människorättsdomstolen.

Också Juhana Pohjola (numera biskop i Evangelisk-Lutherska Missionsstiftet i Finland och ordförande för ILC, International Lutheran Council), har drabbats av motsvarande påföljder av HD:s dom. Han har förvägrats inresa till Storbritannien och Australien på samma grunder som Räsänen. (Källor: Ilta-Sanomat, Yle, Dagen).

Pastorsinstallationer i Risöhäll bönehus

Inom den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland finns en konservativ samlingsrörelse kallad Kirkkokansa – Kyrkfolket (kyrkfolket.fi). Bland dem finns tre föreningar som är officiella missionsorganisationer inom folkkyrkan: Sley (den finska lutherska evangeliföreningen), SEKL (folkmissionen) och SLEF (den svenska lutherska evangeliföreningen). Dessutom finns den laestadianska väckelserörelsen med, på finlandssvenskt håll representerad av LFF. Finlands teologiska institut (STI) är en aktiv kraft.

Den österbottniska bönehusförsamlingen i Risöhäll, Larsmo (tillhör LFF) blev uppmärksammad i april 2026 när fyra lekmän med handpåläggning installerade Sven Grankulla och Sven-Erik Enkvist som församlingens pastorer. De hade redan för sex år sedan vigts till prästdiakoner inom den ingermanländska kyrkan, där LFF länge bedrivit

missionsarbete. Enkvist är verksamhetsledare för LFF och har varit aktiv vid Kyrkfolkets samlingar.

Installationen vållade huvudbry för Borgå domkapitel och biskop Bo-Göran Åstrand, som inte hade kontaktats före installationen. En del av de ca 800 medlemmarna i Risöhäll bönehusförsamling har utträtt ur Larsmo församling och man vill tillförsäkra dessa möjlighet att få dop och nattvard. De nya pastorerna är inte underställda biskopens tillsyn. Bönehusförsamlingen har kallat de båda männen att förvalta sakramenten enligt biblisk och luthersk praxis och ville välsigna dem till uppgiften offentligt. Installationen finns dokumenterad på bönehusförsamlingens Youtubekanal.

Biskopen har haft samtal med de berörda och med t f kyrkoherden i Larsmo församling, dit majoriteten av bönehusförsamlingens medlemmar fortfarande hör. I augusti ska en ordinarie kyrkoherde väljas.

Det har också höjts avvikande röster inom rörelsen (se kyrkpressen.fi). En del vill fortsätta som lojala medlemmar i folkkyrkan. Det finns planer på pastorsinstallationer i åtminstone en annan bönehusförsamling.

Inom SLEF verkar präster som har vigts av den evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya, där föreningen sedan 1960-talet bedrivit missionsarbete. Dessa vigningar har inte ifrågasatts av biskopen. Föreningen har också anställda präster som vigts i normal ordning av biskopen i Borgå stift och har inte haft några problem att utvidga sin verksamhet med att ordna nattvardsgudstjänster. Det har däremot Sley haft, som har vägrats rätt att fortsätta med nattvard i ett par bönehus.

Folkkyrkan står inför ett allt större hot att förlora medlemmar och därmed mista grunden för sin ekonomi. *Missionsstiftet* befäster alltmer sin kyrkoprofil och växer stadigt, och skulle rörelserna bakom *Kyrkfolket* gå samma väg vore det en ren ekonomisk katastrof.

Ola Österbacka

Gåvoredovisning *2026-04-22 – 2026-07-25*

Kerstin Waljö 250, Göran & Petra Sjöqvist 300, Roger Windahl 45, Onämnd 1000, Onämnd 300, Thomas Wahlgren 2000, Kerstin Waljö 200, Bjarte Edvardsen 100, Christian Malm 100, Gunnar Åkerström 200, Göran & Petra Sjöqvist 250, Helga Dahlskog 40 EUR, Onämnd 1000, Onämnd 300, Kerstin Waljö 200, Bjarte Edvardsen 100, Göran & Petra Sjöqvist 300, Hans Eklind 500, Christian Malm 200, Per-Axel Oskarsson 500, Onämnd 1000, Helga Dahlskog 40 EUR, Gunnar Åkerström 200, Onämnd 300, Kerstin Waljö 200, Bjarte Edvardsen 100, Onämnd 1000, Christian Malm 150, Gunnar Åkerström 200, Onämnd 500, Onämnd 300.

Varmt tack för era gåvor till stöd för biblisk tro och forskning! ”Salig är den som har Jakobs Gud till sin Hjälpare, som sätter sitt hopp till HERREN sin Gud, till honom som har gjort himmel och jord och hav och allt som finns i dem, som är trofast för evigt” (Ps 146:5–6).

Biblicum

Teologiskt seminarium

Föreläsare:
Lars Borgström, master i teologi
Seth Erlandsson, teol.dr, docent

Alla välkomna! Målgrupp: präster, pastorer, teologie studerande och allmänt intresserade.

Upplysningar:
Ingvar Adriansson, 070-393 8127

30/10 2026
Ljungby, Hantverkaregatan 8
Programskiss:

13.30 Profeten Jona och hans bok, Lars Borgström
14.30 Kaffe och kaka
15.00 Job och lidandets varför, Seth Erlandsson

Tillfälle till frågor.

www.biblicum.se

En ny bibelkommentar:

Job och lidandets varför

av Seth Erlandsson

Jobs bok är en av Bibelns mest gåtfulla och djuplodande skrifter. Den väcker frågor som människor i alla tider har brottats med: Varför lider den rättfärdige? Var är Gud när allt slås sönder? Och hur kan Guds godhet förenas med världens lidande (teodicéproblemet)?

I denna kommentar leds läsaren genom hela Jobs bok, kapitel för kapitel. På sitt sedvanliga sätt behandlar Seth Erlandsson de bibliska sanningarna enkelt och samtidigt djuplodande.

Kommentaren är skriven med en tydlig förankring i Bibelns helhet, där Gamla och Nya testamentet belyser varandra. Här framträder teman som skapelsen, syndens verklighet, Guds rättfärdighet, människans begränsning och hoppet om en återlösare.

Hård pärm, 125 x 200 mm, 104 sidor. Pris: 150 kr.

Beställ från Biblicums förlag: https://biblicum.nu

En ny viktig bok i ett brännade ämne

Köp flera – ge åt ungdomar och vänner – det här ämnet berör oss alla!

Det pågår heta strider i den andliga världen. I stridens centrum befinner sig frågan om Guds vilja med äktenskap och familj. För kristna är det självklart att gå till Bibeln när vi vill söka Guds vilja, men i dag frågar man ofta efter annat: vad man själv tycker är rätt, eller vad som passar in i samtidens värderingar.

Denna bok stryker inte samtidens uppfattningar med-hårs. Men dess styrka är att den är noggrant förankrad i Bibeln och i den lutherska bekännelsen. Den erbjuder viktig vägledning för nya parförhållanden, men har också hjälp för dem som sliter med problem i sina relationer och för dem som av olika orsaker står utan livskamrat.

Författare: *Ingemar Andersson, Lars Borgström, Tor Jakob Welde*. 114 sidor, mjuk pärm. Pris: 95 kr.

Biblicum **www.biblicum.se**

ISSN 0345-1453 Booksfactory, Stettin, Polen – 2026